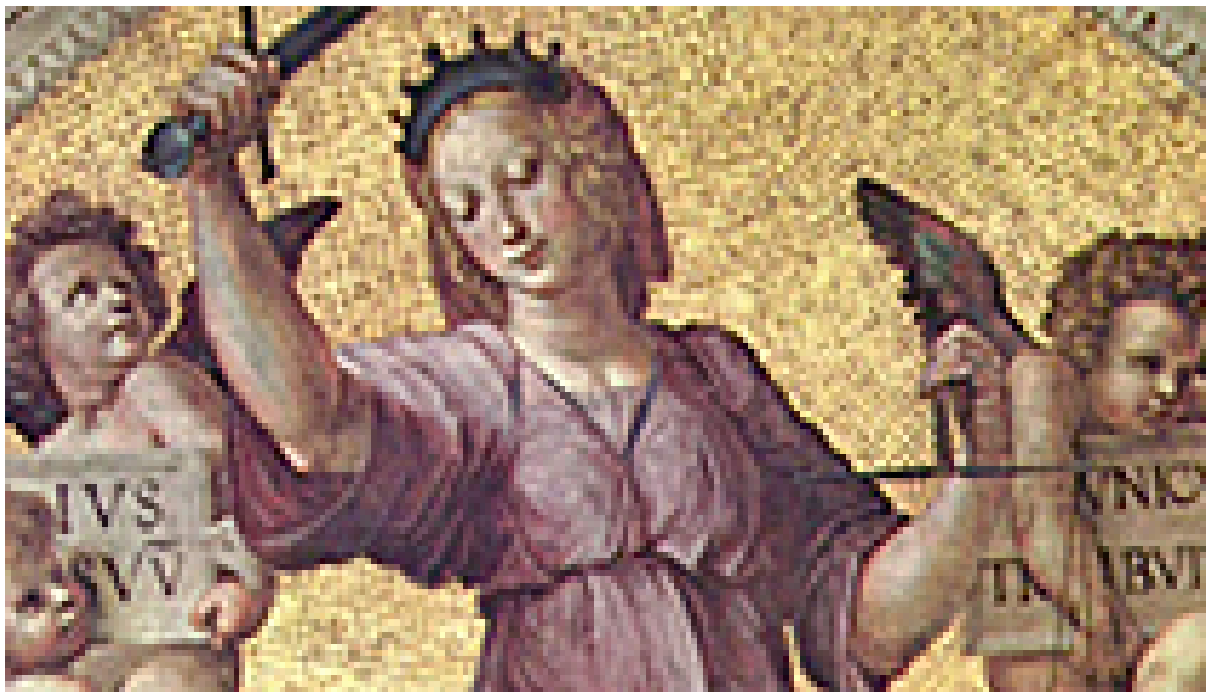

Op eigen kracht uit handen van justitie!

Over het belang van een netwerk van jongeren met autisme, dat ingezet wordt als ze in de problemen (dreigen te) komen.

Onderzoeksrapport MA SEN Autismespecialist

Begeleid door Wendy Lampen

Ria Nijhuis
Alleeweg 80, 7573 EK Oldenzaal
ria.nijhuis@student.fontys.nl
Studentnummer: 2149637

Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Fontys Hogescholen Tilburg
Mei 2011

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
Samenvatting	4
1. Inleiding	5
1.1 Conceptueel kader	5
1.2 Doel en vraagstelling	5
1.3 Leeswijzer rapport	6
2. Theoretisch kader	7
2.1 Eigen-kracht conferentie	7
2.2 Jongeren met ASS en criminaliteit	9
3. Methode van onderzoek	12
3.1 Onderzoekseenheid	12
3.2 Kwalitatief onderzoek	12
3.3 Operationalisatie	12
3.4 Triangulatie	13
3.5 Verwachte resultaten	13
4. Resultaten	14
4.1 Omschrijving casestudy	14
4.2 Fasen casestudy	14
4.3 Resultaten interviews	15
4.4 Samenvatting logboek	17
5. Conclusies en aanbevelingen	20
5.1 Conclusies	20
5.2 Aanbevelingen	21
Nawoord	23
Reflectie	24
Literatuur	26
Bijlagen	27

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoek dat ik heb geschreven in het kader van mijn afstuderen als master SEN (Special Education Needs) aan Fontys Hogeschool in Utrecht. In 2006 heb ik de eenjarige opleiding 'Autisme specialist' positief afgerond. Er was toen al sprake dat deze opleiding omgezet zou worden naar de master SEN. Deze master vind ik een meerwaarde voor mijn beroepsontwikkeling, vandaar dat ik in 2009 ben gestart. Tijdens het volgen van de Master SEN ben ik nog bewuster gaan kijken naar de problematiek van jongeren met autisme die ik in mijn beroep als gezinsvoogd tegen ben gekomen. Ik wilde mijn kennis inzetten om hen te helpen en ondersteunen. Vooral de interactie met mijn 'critical friends' hebben me geholpen om tot dit resultaat te komen. Regelmatig vroeg ik hen feedback, ik wil deze mensen bedanken voor hun eerlijke reactie, daaraan heb ik veel gehad om verder te gaan. Ook de docenten zijn voor mij een grote inspiratiebron geweest. Hun wijze van doceren, feedback geven en spiegelen hebben mij regelmatig aan het denken gezet over mijn rol en hoe ik die vorm wil geven in het contact met mensen met autisme.

Veel wat ik geleerd heb in de opleiding en wat ik belangrijk vind, vertaalt zich in deze scriptie. Waar familie staat geschreven kan ook netwerk gelezen worden en andersom.

Oldenzaal, mei 2011

Ria Bosch

Samenvatting

“Op eigen kracht uit handen van justitie”.

In deze casestudy wordt onderzocht of een Eigen-kracht conferentie er voor zou kunnen zorgen dat jongeren met ASS niet of niet meer in aanraking komen met justitie.

Een Eigen-kracht conferentie is een middel om op een unieke manier de kracht van mensen te versterken, waardoor beter grip wordt verkregen op de eigen situatie. Eigen Kracht gaat uit van twee principes namelijk, het versterken van het oplossend vermogen van de persoon en gebruik maken van het netwerk. De jongere krijgt de mogelijkheid om samen met familie, vrienden en andere bekenden een plan te maken. De betrokkenheid van de familie is op deze manier zo groot dat het effect van de hulp beter gewaarborgd blijft. Er wordt een actieve houding gevraagd van mensen. Ze worden niet afhankelijk gemaakt van hulp, maar nemen zelf de regie over hun leven.

Het aantal jongeren met een contactstoornis en/of lichtverstandelijke handicap dat in contact komt met het jeugdstrafrecht lijkt de laatste jaren toe te nemen. Waarom hebben jongeren met ASS een hoger risico op delinquent gedrag? Op deze vraag kan nog geen duidelijk antwoord worden gegeven. Er zijn nog geen gestructureerde onderzoeken met grote steekproeven gedaan. Jongeren met ASS blijken een verhoogd risico op delinquent gedrag te hebben als ze co-morbiditeit met agressief/antisociaal gedrag en ADHD laten zien. Verder zijn hun sociale beperkingen en hun bijzondere interesses/obsessies een risicofactor. Belangrijk is om autisme te herkennen en als er sprake is van autisme, dan is het goed om dit vast te stellen. Het gaat om een groep kwetsbare jongeren en ze zijn zeer kwetsbaar voor invloeden van buitenaf. Ze worden vaak gebruikt door anderen. Ze moeten bijvoorbeeld op de uitkijk staan of worden gebruikt als katvanger.

Wat me als gezinsvoogd steeds weer treft is dat deze jongeren vaak in de problemen komen doordat ze niet worden begrepen en er niet op de juiste manier met hen wordt gecommuniceerd. Wie zich aanpast aan hun communicatie en probeert te denken zoals zij, weet wat hij aan iemand met autisme heeft. Mensen met autisme zijn heel oprecht in het uiten van gevoelens. Dit kun je in plaats van onaangepast en tactloos ook zien als direct, oprecht en eerlijk.

Bij een jongere uit mijn caseload heb ik Eigen-kracht conferentie georganiseerd.

Hij heeft een onder toezichtstelling gekregen nadat hij in een conflict tussen andere jongeren en een docent van zijn school de docent heeft bedreigd met de dood. Na de eerste contacten met de jongere en zijn ouders signaleerde ik dat het opstandige gedrag van de jongere veelal lijkt voor te komen door onduidelijkheden. Verder is hij cognitief beperkt en voelt zich onzeker en onveilig. Hij zoekt contact met jongeren die grenzen opzoeken en overschrijden.

De vraag in deze situatie is: kan het netwerk positief worden ingezet door middel van een Eigen-kracht conferentie?

Ik heb gekozen voor een kwalitatief onderzoek en hiervoor is één onderzoekseenheid gebruikt. Bij de jongere en vijf familieleden is een interview afgenomen. Voor het interview van de jongere heb ik schaalvragen gebruikt en deze gevisualiseerd door een laddertje te gebruiken en de treden te nummeren van 1 tot 10. Voor de andere respondenten heb ik de schaalvraag gebruikt om Eigen-kracht conferentie in zijn totaliteit te beoordelen.

De respondenten hebben de Eigen-kracht conferentie verschillend beleefd. Wel geeft iedereen aan dat het zinvol is geweest. Door de Eigen-kracht conferentie hebben ze meer begrip gekregen voor de jongere, ze staan open voor hem en dat heeft de jongere sterker gemaakt. Hij voelt zich gesteund door zijn familie. Het gaat daardoor nu goed met hem. De respondenten noemen in de interviews dat positief is veranderd, hij praat meer op familiebezoeken en vraagt ook naar hen.

Voor een vervolgonderzoek is de vraag belangrijk of een Eigen-kracht conferentie preventief ingezet zou moeten worden voor alle jongeren met ASS of alleen op het moment dat ze in de problemen komen.

1. Inleiding

1.1 Conceptueel kader

Tijdens mijn werk als jeugdbeschermer bij de William Schrikker Jeugdbescherming kom ik regelmatig in contact met jongeren met een stoornis in het autisme spectrum (hierna genoemd: autisme spectrum stoornis, ASS). Hoewel ieder mens met ASS uniek is (net als alle andere mensen), hebben mensen met ASS over het algemeen een aantal zaken gemeen. De meeste mensen met ASS vinden het moeilijk om zich in te leven in anderen, zijn beelddenkers, nemen teksten letterlijk, voelen zich het meest prettig in een vaste structuur en hebben weinig inzicht in de non-verbale communicatie. Dit maakt dat ze kwetsbaar zijn, anderen niet goed begrijpen en door de omgang met verkeerde vrienden het risico lopen in grote problemen en met justitie in aanraking te komen. Waarschijnlijk zonder dat ze dat zelf willen en ook begrijpen.

Momenteel is het binnen de jeugdzorg erg actueel om in te zetten op de eigen kracht van mensen en de mensen om hun heen. Dit bracht me op het idee om te onderzoeken of het inzetten van een Eigen-kracht conferentie helpend zou kunnen zijn voor jongeren met ASS en dat inzetten van het eigen netwerk kan voorkomen dat zij in aanraking komen met justitie.

De Eigen-kracht conferentie wil ik inzetten als middel ter bevordering van Empowerment (het sterker maken van eigen mogelijkheden waardoor beter grip wordt verkregen op de eigen situatie) van jongeren met ASS. Eigen-kracht conferenties versterken op een unieke manier de kracht van jongeren, ouders, gezinnen en hun sociale netwerk. Een Eigen-kracht conferentie geeft mensen de mogelijkheid om zelf, samen met familie, vrienden en andere bekenden een plan te maken voor een oplossing of voor hulp. Aansluiten bij de vraag van de jongere en de jongere zelf de hulpvraag en het gewenste aanbod laten formuleren verhoogt het 'commitment' en daarmee het succes van de ondersteuning. Als het om een jongere gaat met ASS is het nog moeilijker om je te verplaatsen in zijn denkwereld en aan te sluiten bij deze denkwereld. Vaak heb ik gedacht dat deze jongeren een coach nodig hebben, iemand die hem begrijpt en dit kan verwoorden naar de buitenwereld. Een dergelijke coach of coaches zouden dus mensen moeten zijn die de jongere goed kennen en het dichtst bij hem staan.

De vraag is nu of een Eigen-kracht conferentie past bij een jongere met autisme of het hem helpt zijn eigen verantwoordelijkheid te laten nemen, om hem te activeren, zijn krachten te stimuleren en zijn eigen mogelijkheden tot oplossingen te activeren.

Het achterliggende doel van het onderzoek is om duidelijk te krijgen of een jongere door zijn netwerk in te zetten en samen een plan te maken de ondersteuning krijgt die hij nodig heeft om vervolgens zijn eigen unieke leven te leiden op de manier die hij wil en hem gelukkig maakt.

1.2 Doel en vraagstelling

Het doel van dit onderzoek luidt:

“Jongeren met ASS hulp bieden om zich te gedragen volgens de wetten en regels en hen helpen om op het rechte pad te blijven waarmee ze zich gesteund en veilig voelen.”

De vraagstelling die voortkomt uit het doel luidt:

“Helpt het inzetten van een Eigen-kracht conferentie jongeren met ASS om zich te gedragen volgens de wetten en regels en om op het rechte pad te blijven, waardoor de kans in aanraking te komen met justitie minimaal wordt?”

Onderzoeksvragen:

1. Wat is een Eigen-kracht conferentie, wat houdt dit in?
2. Op welke manier komt een jongere met ASS in aanraking met justitie, wat kan er mis gaan?
3. Kan het netwerk van de jongere met ASS een vangnet voor hem zijn?
4. Kan het netwerk van de jongere met ASS helpen hem duidelijkheid te geven die hij nodig heeft?
5. Kan het netwerk van een jongere met ASS ervoor zorgen dat hij vrienden krijgt die betrokken zijn met hem en daardoor problemen kunnen worden voorkomen.

1.3 Leeswijzer rapport

Om antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen en uiteindelijk de vraagstelling zal het onderzoek bestaan uit een theoretisch onderzoek en een praktijkgericht onderzoek. Uit het theoretische onderzoek komt naar voren wat een Eigen-kracht conferentie inhoudt en hoe jongeren met ASS met justitie in aanraking komen (hoofdstuk 2). Het praktijkgerichte onderzoek geeft antwoord op de vragen of een netwerk een vangnet kan zijn, duidelijkheid kan geven en kan voorkomen dat een jongere met ASS zich mee laat trekken met verkeerde vrienden (hoofdstuk 3 en 4). In dit onderzoek wil ik me richten op de vraag of een Eigen-kracht conferentie preventief kan werken.

Het antwoord op de vraagstelling zal naar voren komen bij de conclusies en uit deze conclusies vloeien aanbevelingen voor de beroepspraktijk voort (hoofdstuk 5).

Tot slot zal ik in het nawoord en de reflectie uiteenzetten wat mijn ervaring is geweest en hoe ik het onderzoek heb beleefd.

2. Theoretisch kader

Autisme is een stoornis die op alle niveaus van intelligentie voorkomt (Bottelier, 2008). Er wordt nog steeds bij een groeiend aantal mensen autisme vastgesteld. Geschat wordt dat autismespectrum stoornissen (ASS) momenteel bij 60.000 à 70.000 mensen in Nederland voorkomen. In mijn werk als gezinsvoogd kom ik regelmatig jongeren met (vaak nog niet gediagnosticeerde) ASS problematiek tegen. Het is belangrijk dat de juiste behandel- en begeleidingsmethodieken worden ingezet. Het blijkt nu dat opvallend veel jongeren in een justitiële instelling autistisch zijn (Bottelier, 2008). Als jongeren met ASS op de juiste manier benaderd worden, zijn deze jongeren qua ontwikkeling positief beïnvloedbaar. Wat is nu de juiste hulp voor deze doelgroep? In dit hoofdstuk geef ik het theoretische kader weer waarbinnen het onderzoek plaats vindt. De begrippen die zijn geformuleerd in de onderzoeksvraag of hiermee in verband staan worden verduidelijkt.

In paragraaf 2.1 beschrijf ik wat een Eigen-kracht conferentie is, hoe het werkt en waar het vandaan komt en in paragraaf 2.2 beschrijf ik de forensische problematiek van jongeren met ASS.

2.1 Eigen-kracht conferentie

Iemand vragen om even met je mee te denken, iets wat we allemaal bijna dagelijks doen, in vergaderingen, aan de keukentafel of even tussen neus en lippen door. Het is zo simpel en zo sterk dat je het bijna over het hoofd zou zien. Toch is dat wat Eigen Kracht is. De familie en/of het netwerk helpt iemand die een vraag heeft mee om een plan te maken. Een onafhankelijke coördinator traceert het netwerk en organiseert de bijeenkomst. (Bosma, 2009)

Eigen Kracht gaat uit van twee principes namelijk:

- Het versterken van het oplossend vermogen van de persoon.
- Het gebruik maken van het netwerk.

Het gebruik van Eigen Kracht past goed in een ontwikkeling die we “empowerment” noemen, Het sterker maken van de eigen mogelijkheden van mensen waardoor zij beter grip krijgen op hun eigen situatie. (Bosma, 2009)

In mei 2001 vond voor het eerst zo'n bijeenkomst in Nederland plaats, georganiseerd door wat nu heet de Eigen Kracht Centrale. In enkele jaren heeft deze vorm van plannen maken een grote vlucht genomen. Het besluitvormingsmodel, zoals Eigen Kracht officieel heet, is inmiddels niet meer weg te denken uit de verschillende soorten hulpverlening. Lange tijd was de burger de klant van de Eigen Kracht Centrale. Dat is nog steeds zo, maar hier is de professional bijgekomen. In vrijwel alle gevallen blijven zij ook betrokken bij het plan. Werkt het plan? Is er alweer nieuwe afstemming nodig?

De Eigen-kracht conferentie vindt zijn oorsprong in Nieuw Zeeland in de jaren tachtig en is een proces dat de naam Family Group Conference kreeg. Onder Eigen-kracht wordt verstaan het inzetten van het eigen netwerk van een gezin om het gezin te helpen uit de problemen te komen en/of te blijven. Het model sluit goed aan bij de ontwikkelingen van de moderne Nederlandse jeugdzorg. Het model van de Family Group Conference kent in Nederland op dit moment twee nog in ontwikkeling zijnde uitwerkingen. In de eerste plaats de Eigen-kracht conferentie, een beslismodel voor families om verantwoordelijkheid te nemen voor ingrijpende beslissingen binnen de eigen familie. In de tweede plaats de Echt recht conferentie. Het model van de Echt recht conferentie is een confrontatie tussen jonge overtreeders, hun slachtoffers en hun respectievelijke familieleden en sociale netwerk. In deze conferentie wisselen de deelnemers gedachten en gevoelens uit over het gebeurde en maken een plan om de verhoudingen en schade te herstellen. (OKS, 1999)

Uitgangspunten van de Eigen-kracht conferentie

Het doel is samen een plan te maken met het netwerk. Een coördinator van Eigen Kracht bereidt op verzoek van de cliënt de conferentie voor en nodigt iedereen uit. Voordat het netwerk aan de slag gaat om het plan te maken, vertellen de hulpverleners eventueel waar het plan aan moet voldoen, dit zijn de ondergrenzen van het plan. Als het netwerk vragen heeft, stellen ze deze vragen aan de professional. Daarna trekken de hulpverlener(s) en de coördinator zich terug.

De deuren gaan dicht en het netwerk gaat in overleg. In hun taal, met hun codes, desnoods met hun ruzies, hun temperament en hun verzoeningen.

Daar komt een plan uit. Een plan waar iedereen achter staat, dat door iedereen gedragen wordt en dus veel kans van slagen heeft. Niet zelden komt uit het plan een duidelijke vraag aan hulpverlening naar voren. Het plan pakt vaak zeer verrassend uit.

De betrokkenheid van de familie is op deze manier zo groot dat het effect van de hulp beter gewaarborgd blijft. Het kind blijft door betrokkenheid van de familie voelbaar onderdeel uitmaken van zijn of haar familiesysteem, ongeacht de beslissingen die over hem of haar genomen worden (OKS/WESP, 1999; Marsh en Crow, 1998)

Voor wie is Eigen Kracht?

Iedereen kan een Eigen-kracht conferentie aanvragen, maar in de praktijk is het vaak de professional die deze opening biedt. Veel maatschappelijk werkers passen het model toe, maar ook gezinsvoogden, docenten en huisartsen hebben Eigen Kracht ontdekt.

Vanuit de jeugdzorg wordt gekozen om zo veel mogelijk eigen Kracht in te zetten als er sprake is van een maatregel. Dit kan zijn een Onder Toezicht Stelling (OTS), dit is een maatregel uitgesproken door de kinderrechter om de ouderlijke macht tijdelijk te beperken of een Voorlopige Onder Toezicht Stelling (VOTS), dit is een maatregel uitgesproken door de kinderrechter die het mogelijk maakt direct in te grijpen als er voor een minderjarige onmiddellijk en ernstig gevaar dreigt. Het is hierbij niet vanzelfsprekend dat de maatregel niet wordt verlengd.

Vanuit mijn case-load heb ik al verschillende keren een Eigen-kracht conferentie ingezet en ben er erg enthousiast over. De familie wordt aangemoedigd om mede verantwoordelijkheid te nemen voor de problemen die zich voordoen rond een gezin, dat vraagt van hen een actieve houding. Het zorgt er mede voor dat mensen niet afhankelijk gemaakt worden van hulp, maar zelf de regie nemen over hun eigen leven. Voor mij was het steeds weer verrassend hoeveel kracht er uit kan gaan vanuit het netwerk. Wel is belangrijk te bedenken dat Eigen Kracht niet alles oplost, niet altijd komen gezinnen er vrijwillig vanzelf uit.

Hieronder beschrijf ik een dergelijke situatie van een baby waarvan ik de gezinsvoogd ben:

Het kindje is na de geboorte naar huis gegaan, maar er bleven grote zorgen. Twee oudere kinderen van ouders zijn al uit huis geplaatst. Ik heb van alles geprobeerd en alles uit de kast gehaald, maar niets hielp, alle hulpverlening liep op niets uit. Allemaal verspilde energie, verspilde energie van mij. Omdat moeder aangaf alleen nog vertrouwen te hebben in een bepaald familielid, heb ik het voorstel van een Eigen-kracht conferentie gedaan. Dit is goed ontvangen. Door de Eigen Kracht kwam ook het familiesysteem voor mij in beeld. Er is een prachtig plan gemaakt, maar wat al na drie weken niet uitvoerbaar bleek. Wat het wel heeft opgeleverd is dat de familie zich medeverantwoordelijk voelde voor de baby. Toen het fout ging waren ze meteen ter plekke en boden hun hulp aan. Op dit moment wordt het kindje liefdevol opgevangen door oma en opa.

Alle inspanning is meer dan de moeite waard, ook al is het uiteindelijk anders gelopen dan in het plan is afgesproken.

Schematische weergave van de Eigen-kracht conferentie

In de eigenlijke Eigen-kracht conferentie zijn drie fasen te onderscheiden (Visser, 2000):

Eerste fase:

De coördinator heet iedereen welkom aan het begin van de bijeenkomst. De bijeenkomst vindt plaats op een dag die het netwerk heeft gekozen en op een neutrale plek. De hulpverleners en deskundigen vertellen welke moeilijkheden er zijn, wat goed gaat en welke mogelijkheden er zijn voor professionele hulp. Iedereen kan vragen stellen.

Tweede fase:

De hulpverleners en coördinator gaan naar een andere ruimte. De familie heeft een besloten tijd samen, waarin ze met elkaar een plan maken. Ze bespreken wat er aan de hand is, maken een plan waar iedereen het mee eens is en ze beslissen wie wat doet en welke hulp van buitenaf moet komen. Het privé overleg duurt zo lang als nodig is. Voor eten en drinken wordt gezorgd en de coördinator is in de buurt om te helpen als de familie iets nodig heeft.

Derde fase:

De coördinator voegt zich weer bij de familie en concretiseert als dit nodig is het plan. De gezinsvoogd checkt uiteindelijk of het plan voldoet aan de eisen die zijn gesteld.

De coördinator werkt het plan uit en zorgt dat iedereen een afschrift krijgt. Hiermee is de taak van de coördinator afgerond.

Met eigen kracht sluit je aan bij de cliënt, het is belangrijk dat het gezamenlijk belang benadrukt wordt, en de regie bij de cliënt gelaten wordt. Eigen Kracht is de mogelijkheid om autonoom te zijn.

2.2 Jongeren met ASS en criminaliteit.

Het aantal jongeren met een contactstoornis en/of lichtverstandelijke handicap dat in contact komt met het jeugdstrafrecht lijkt de laatste jaren toe te nemen. Normstijgende aantallen lijken erop te wijzen dat een toenemend aantal licht verstandelijk gehandicapte (lvg)-jongeren in de knel komt in onze samenleving. Een bericht in de Volkskrant van 2 februari 2009 lijkt daar ook op te duiden: criminele jeugdbendes blijken steeds vaker 'zwakbegaafden' in hun groep op te nemen. En het RTL Nieuws bericht op 1 februari 2009 onomwonden: 'Deze jongeren zijn oververtegenwoordigd in de politieregisters. Wat is hierover bekend? Wat kan de oorzaak zijn? Hoe komt het dat deze jongeren meer in aanraking lijken te komen met de jeugdreclassering? En worden zij in het strafrecht op dezelfde wijze behandeld als 'normale' jongeren? Reclasseringswerkers vinden in elk geval dat deze jongeren te veel als 'gewone' criminelen worden behandeld en zijn op basis van hun dagelijkse ervaring van mening dat gevangenisstraf averechts werkt.

Het Kenniscentrum Autisme Nederland (KAN) heeft tijdens een door hen georganiseerd congres op 23 januari 2008 aandacht besteed aan de vraag: Hoeveel autistische kinderen zijn delinquent? Volgens dr. Nauta-Jansen kan op deze vraag nog geen duidelijke antwoord worden gegeven. Het onderzoek dat tot nu toe werd gedaan is veelal beperkt tot case reports. Er zijn dus nog bijna geen gestructureerde onderzoeken met grote steekproeven gedaan. Jongeren met ASS blijken een verhoogd risico op delinquent gedrag te hebben als ze comorbiditeit met agressief/antisociaal gedrag en ADHD laten zien. Verder zijn hun sociale beperkingen en hun bijzondere interesses/obsessies risicoverhogende factoren. Vervolgens gaf dr. Nauta-Jansen op basis van bovenstaande bevindingen enkele aanbevelingen voor de praktijk, zoals:

- Meer gestructureerd onderzoek naar het voorkomen van delinquentie bij ASS is noodzakelijk.
- Meer onderzoek doen om de screeningsinstrumenten verder te ontwikkelen en een betere specificatie van 'risicoprofielen' te bereiken.
- De onderzoeken kunnen dan naar meerdere groepen worden uitgebreid (bv. adolescenten met eerste politiecontact, detentiegroepen).
- Verder zouden professionals vaker gebruik moeten maken van screening op autisme spectrum stoornissen bij delinquenten; ook bij jonge kinderen met relatief milde delicten.
- En professionals moeten alert zijn op delinquent gedrag in geval van samengaan ASS met gedragsstoornissen en/of ADHD omdat deze combinatie vaak tot kindmisbruik door de patiënten kan leiden.

De Nederlandse vereniging voor autisme (NVA) organiseerde op 5 februari 2011 een themadag over autisme en justitie. Hier gaf ook Prof T. Doreleijers, hoogleraar Forensische Psychiatrie bij het Departement Strafrecht en Criminologie van de Universiteit Leiden, aan dat het erg belangrijk is dat er verder onderzoek gedaan wordt naar hoe autistisch gedrag kan ontsporen in delinquent gedrag. Maar ook dat het ontzettend moeilijk is dit te onderzoeken. Autisme komt in zeer verschillende gradaties voor. Als er sprake is van autisme is het belangrijk dit vast te stellen. Jongeren met autisme zijn kwetsbaarder voor invloeden van buitenaf ten gevolge van hun sociale beperking (ze hebben een gebrek aan empathie en zijn beperkt zijn in hun sociale interacties), ten gevolge van comorbiditeit en ten gevolge van bijzondere interesses/obsessies. (wat bijvoorbeeld vaak voorkomt zijn obsessies voor vuur). Als een jongere problemen laat zien op elk van deze drie domeinen is behandeling noodzakelijk. In het civiele recht is het belangrijk dat er mensen werken die kennis hebben van autisme, dat autisme wordt herkend, zodat de juiste behandeling wordt ingezet.

Hoe komt het nu dat deze jongeren meer in aanraking lijken te komen met de jeugdreclassering? Uit dossieronderzoek in 2000 van de directeur van de William Schrikker Jeugdreclassering (Rob Schuddemat) bleek dat diverse lvg-jongeren bij inbewaringstelling of inhechtenisneming in paniek raakten doordat zij niet konden overzien wat er op dat moment gebeurde. Hoewel niet altijd duidelijk is wat die paniek precies betekent, kan men zich op basis van de bestaande literatuur over autisme (o.a. Vermeulen, 2005; Peeters, 1994) hier wel iets bij voorstellen: deze jongeren hebben moeite met het adequaat verwerken van sociale informatie, kunnen onvoldoende rationeel handelen en weten dan ook niet hoe zij in dergelijke moeilijke situaties moeten reageren. Schuddemat geeft aan dat deze jongeren er niets van snappen dat ze worden opgepakt. Ze doen gewoon wat hun vrienden zeggen. Ze worden vaak gebruikt door anderen omdat deze jongeren gemakkelijk te beïnvloeden zijn. Ze worden gepaaid met vriendschap en voor hun vrienden doen ze alles. Ze moeten bijvoorbeeld op de uitkijk staan of worden gebruikt als katvanger. Een moeder van een jongere met autisme zegt hierover het volgende:

"Ik heb een lieve zoon met autisme, nooit agressief, thuis verheft hij zijn stem niet tegen me en scheld me nooit uit. Hij helpt met taken in huis en hij heeft een baan. Maar hij is autistisch en is door teveel vrije tijd ontspoord. Zijn het slechte vrienden, maakt hij door zijn "anders" zijn moeilijk contact met de rustige jongens, zeg maar. De ontsporing is heftig en hij zit dan ook gedetineerd in een gewone detentie. Het is niet te verklaren hoe het zo vreselijk mis heeft kunnen gaan, maar het is gebeurd. Voor ons als ouders is nu de edele taak weggelegd om uit te zoeken hoe dit kan, wat de mogelijkheden zijn, waarom hulpinstanties toch zo vreselijk falen, en wat we kunnen verbeteren aan de huidige situatie".

Kwetsbaarheid door gebrek aan inlevingsvermogen

Mensen met autisme zijn in wezen veel echter en veel zuiverder in hun emoties dan wij. Ook op emotioneel vlak zijn ze rechtlijnig. Ze zijn kwetsbaar door het gebrek aan inlevingsvermogen. Wie zich aanpast aan hun communicatie en probeert te denken zoals zij, weet wat hij aan iemand met autisme heeft. Mensen met autisme zijn heel oprecht in het uiten van gevoelens. Dit kun je in plaats van onaangepast en tactloos ook zien als direct, oprecht en eerlijk. Mensen met autisme missen daarnaast het inlevingsvermogen om te manipuleren. Ze hebben ook niet door dat ze gemanipuleerd worden.

Peter Vermeulen stelt in zijn boek de vraag, zijn mensen met autisme toch niet een beetje psychopaat? De empathische tekorten bij mensen met autisme leiden geregeld tot die vraag. En sinds men in de forensische psychiatrie autisme begint te ontdekken is deze vraag ook actueel. Hij geeft aan dat er echter een fundamenteel verschil is tussen psychopathie en autisme. Psychopaten kunnen, in tegenstelling tot autisten, doorgaans wel het perspectief van anderen innemen. Ze begrijpen dat ze het slachtoffer leed berokkenen, maar het raakt hen emotioneel niet. Bij mensen met autisme is er wel sprake van emotionele responsiviteit, maar ze hebben moeite met begrijpen. Als ze begrijpen dat hun gedrag bijvoorbeeld negatieve emoties uitlokt bij een ander (en dat gebeurt meestal nadat iemand hen dat heeft uitgelegd) drukken ze spijt uit en 'voelen' ze mee met die persoon. Een psychopaat is niet onwetend, wel ongevoelig. Een autist is niet ongevoelig, maar vooral onwetend. (Vermeulen, 2005)

Uit de bovenstaande blijkt dat mensen met autisme door hun tekort aan inlevingsvermogen, hoe begaafd ze ook zijn, naïef en kwetsbaar blijven. Daarom moeten mensen met autisme kunnen rekenen op onze steun. We leven nu eenmaal in een wereld waarin gemanipuleerd wordt. Mensen met autisme missen inlevingsvermogen om te vermijden dat ze zelf gemanipuleerd worden. Ze merken de vele en snel wisselende interacties tussen mensen niet op. Mensen met autisme moeten soms beschermd worden tegen de minder goede bedoelingen van anderen, omdat ze deze slechte bedoelingen niet doorzien.

Wat vinden jongeren met ASS zelf? Luke Jackson schrijft hierover in zijn boek 'Mafkezen en het asperger-syndroom (2003)' dat hij het beledigend vindt dat geschreven wordt dat mensen met ASS meer geneigd zijn tot criminaliteit. Hij zegt dat jongeren meer in staat zijn om regels na te leven, ze zijn daar juist op gesteld. Regels zijn niet om overtreden te worden, jongeren met ASS houden zich daaraan. Ze geven een gevoel van veiligheid. Een ASS-er denkt de wet zegt dat hij niet mag inbreken in andermans huis en dus doet hij dat niet. Jackson geeft aan dat het wel zo is dat een ASS-er niet altijd een goede regel van een slechte kan onderscheiden en dat veel ASS-kids daar problemen mee hebben. Daar ligt een taak voor de mensen om hen heen, zij moeten dit duidelijk uitleggen aan een ASS-kind.

Wessel Broekhuis schrijft in zijn boek 'Alleen met mijn wereld (2010)' dat hij vooral moeite heeft met andere mensen en hun gevoelens als ze meerdere gezichten van zichzelf laten zien. Als zijn moeder emotioneel of boos wordt kan hij daar niet tegen. Zijn moeder is de grote constante in zijn bestaan, degene waar hij op terug valt hoe hij zich ook voelt. Heeft zij het moeilijk dan vergaat zijn wereld. Of een leraar die gewoonlijk heel onaardig is en dan vriendelijk probeert te doen of andersom, een zodanige verandering in iemands gedrag trekt hij niet.

Ook in mijn werk als gezinsvoogd merk ik dat het regelmatig voorkomt dat jongeren die vanuit de jeugdreclassering een Onder Toezicht Stelling (OTS) maatregel krijgen opgelegd een stoornis in het autistisch spectrum hebben. Er wordt in situaties waar minderjarigen in hun ontwikkeling worden bedreigd een gezinsvoogd aangesteld, die toezicht houdt op de minderjarige en hulp en steun biedt aan de minderjarige en de met het gezag belaste ouder(s) om de bedreiging af te wenden. Wat me als gezinsvoogd steeds weer treft is dat ik de indruk heb dat de jongere vaak in de problemen komt doordat hij niet wordt begrepen, en er niet op de juiste manier met hem wordt gecommuniceerd. Hieronder beschrijf ik een dergelijke situatie van een jongen waarvan ik de gezinsvoogd ben geweest. Het komt regelmatig voor dat deze jongeren ongewild en onbewust in problemen komen.

L. is een 15-jarige jongen, naïef en gemakkelijk beïnvloedbaar. Op school is hij een stille teruggetrokken jongen, die zich af en toe ietwat opstandig gedraagt om op te vallen. L. heeft moeite met een goed reëel contact met anderen, maar heeft wel de behoefte om er bij te horen. Hij doorziet de ontwikkelingen in een groep niet, laat zich gemakkelijk sturen. Hierdoor is hij in de problemen gekomen. Door een groepje jongeren is hij op de uitkijk gezet, terwijl zij inbraken in een school. De jongeren zijn betrapt en meegenomen naar het politiebureau. Ook L. is diefstal en inbraak ten laste gelegd. Hij is in voorlopige hechtenis genomen en moest voorkomen, waarna een OTS werd uitgesproken. L. heeft steeds ontkend iets fout gedaan te hebben, hij heeft buiten gestaan en gekeken of er iemand aankwam.

Toen ik als gezinsvoogd in het gezin kwam herkende ik een stoornis in het autistisch spectrum bij de jongere. Er is een onderzoek ingezet en hij kreeg de diagnose PDDnos. Daarna is hij geplaatst op een school voor kinderen met ASS. Het bleek dat hij hier op de goede plek zat. L. heeft stap voor stap instructie nodig. De sociale vaardigheden van L. zijn beperkt, hij kan slecht inschatten wat anderen bedoelen en heeft moeite met aangeven wat hij wil. Hij heeft zelf geen inzicht in oorzaak en gevolg van zijn gedrag. Toen L. goed werd begeleid en ouders en school in onderling overleg op elkaar afstemden kon hij echter wel leren wat oorzaak en gevolg van zijn gedrag zijn.

Op dit moment heb ik opnieuw een jongere in mijn case load die vanuit de jeugdreclassering een OTS opgelegd heeft gekregen. Met hem wil ik dit onderzoek gaan doen. Hij heeft een onder toezichtstelling gekregen nadat hij, in een conflict tussen andere jongeren en een docent van zijn school, de docent heeft bedreigd met de dood. Hij heeft hiervoor enkele dagen vastgezet, de jeugdreclassering is ingezet en daaropvolgend de jeugdzorg. Na de eerste contacten met de jongere en zijn ouders werd het me al snel duidelijk dat het opstandige gedrag van de jongere veelal lijkt voort te komen door onduidelijkheden. Verder is hij cognitief beperkt en voelt zich onzeker en onveilig. Hij zoekt contact met jongeren die grenzen opzoeken en overschrijden. Het lukt zijn ouders niet om hem de duidelijkheid te geven die hij nodig heeft.

Wat ik wil gaan onderzoeken is of ter ondersteuning van de jongere en zijn ouders het netwerk positief kan worden ingezet door middel van een Eigen-kracht conferentie. De kracht zit voornamelijk vaak in de jongere zelf en zijn omgeving, de mensen die het meest bij hem betrokken zijn.

3. Methode van onderzoek

3.1 Onderzoekseenheid

Omdat er nog niet of nauwelijks onderzoek gedaan is naar het inzetten van een Eigen-kracht conferentie bij jongeren met ASS heb ik gekozen voor één onderzoekseenheid die dient als exemplarisch voorbeeld. Deze onderzoekseenheid bestaat uit de jongere met ASS, het gezin waarin hij leeft en hun netwerk.

Als mensen met autisme delinquent gedrag vertonen, dan speelt hun stoornis hierin wel vaak een rol. Lang niet altijd wordt daar bij de straf en behandeling rekening mee gehouden. Ik denk dat het belangrijk is dat jongeren met autisme een netwerk om zich heen hebben dat helpend en ondersteunend werkt en ook de vertaalslag kan maken als dit nodig is naar bijvoorbeeld politie, reclassering, advocaten en rechters.

3.2 Kwalitatief onderzoek

Voor dit kwalitatieve onderzoek heb ik gekozen voor een vorm van individugericht onderzoek (Harinck & Smit 1999), namelijk een casestudy (Hutjes & van Buuren, 1996). Ik heb gekozen voor een casestudy, omdat ik als doel heb een behandelwijze, in dit geval de Eigen-kracht conferentie, op een nieuwe manier toe te passen en de uitkomsten hiervan voor een breder publiek toegankelijk te maken.

Dit omdat ik in mijn werk twee keer als gezinsvoogd betrokken ben geweest bij een situatie waarin de ASS problematiek van de jongere mede de oorzaak was waardoor hij in de problemen is gekomen. Het is belangrijk dat deze problematiek wordt herkend en wordt uitgelegd vanuit de jongere en zijn stoornis, zodat het gedrag vanuit dat perspectief wordt beoordeeld. De jongere begrijpen en van daar uit behandelen is belangrijk om zijn autonomie te ontwikkelen en goed te functioneren in de maatschappij.

Gedurende dit onderzoek wil ik onderzoeken hoe ik door het inzetten van een Eigen-kracht conferentie een positieve verandering kan bewerkstelligen bij de jongere en zijn ontwikkeling. Verder wil ik ook onderzoeken of ik als professional een stap terug kan zetten en de regie bij de jongere en zijn netwerk kan laten. Dat maakt dat de jongere niet afhankelijk wordt van hulpverlening en zelf de verantwoording voor zijn leven neemt.

3.3 Operationalisatie

In deze gevalsstudie heb ik het gehele proces van de Eigen-kracht conferentie belicht. Daarbij heb ik aandacht besteed aan de problematiek, aan het plan van aanpak, aan de uitvoering en aan de resultaten.

Ik heb de situatie van de jongere uitgebreid beschreven vanaf het moment dat ik een Eigen-kracht conferentie heb geïntroduceerd tot de evaluatie van het gemaakte plan. Inzetten van een Eigen-kracht conferentie voor een jongere met ASS is een nieuwe manier om toe te passen met als doel de jongere te steunen en te helpen niet met justitie in aanraking te komen door zijn netwerk in te zetten en samen een plan te maken.

De beschrijving vindt plaats aan de hand van de verzamelde gegevens. Om de juiste gegevens te verkrijgen heb ik vooraf gesprekken gevoerd met de jongere en zijn ouders. Ik heb een logboek bijgehouden voorafgaande en tijdens de periode van de voorbereiding van de Eigen-kracht conferentie en gespreksverslagen gemaakt van de gesprekken. Het logboek en de bevindingen van ouders en J dienden als referentiekader voor het inzetten van een Eigen-kracht conferentie maar dit logboek heb ik ook gebruikt om mijn onderzoeksgegevens te analyseren. Om de grote hoeveelheid materiaal te ordenen heb ik het logboek in een matrix geplaatst. Een matrix vergemakkelijkt de interpretatie van gegevens en dient om de antwoorden van meerdere personen op meerdere vragen compact weer te geven (Harinck, 2010).

Om de Eigen-kracht conferentie te evalueren heb ik met behulp van interviewschema's, ook wel gespreksrichtlijnen, interviews gehouden met de jongere, zijn ouders en drie personen in zijn netwerk die deelnamen aan de Eigen-kracht conferentie. De gegevens verkregen vanuit het logboek heb ik gelabeld. Deze labels (Baarda & de Goede & Teunissen, 2001), ook wel onderwerpen, heb ik weer gebruikt in mijn vragenlijst voor de interviews.

Ik heb gebruik gemaakt van schaalvragen en open vragen. Schaalvragen zijn in de oplossingsgerichte benadering een veelvuldig gebruikte strategie en kennen vele toepassingen. De oplossingsgerichte benadering gaat er van uit dat cliënten competent zijn en helpt hen de verandering die zij wensen te visualiseren (Jong & Berg, 2004). Schaalvragen kunnen gebruikt worden om toegang te krijgen tot de perceptie van de cliënt over bijna alles, zelfwaardering, zelfvertrouwen, prioriteiten stellen en investeren in verandering. Het inschalen is een bruikbare techniek om complexe aspecten meer concreet en toegankelijk te maken (Jong & Berg, 2004). Op antwoorden op de schaalvragen heb ik doorgevraagd door zoveel mogelijk open vragen te stellen. Om de interpretatie van de gegevens die uit deze schaalvragen naar voren komen te vergemakkelijken heb ik deze ook in een matrix verwerkt (Harinck, 2010).

Om J te interviewen over de Eigen-kracht conferentie heb ik van elke vraag een schaalvraag gemaakt. Vanwege zijn ASS problematiek heeft hij duidelijkheid nodig en is het visueel maken van de vragen belangrijk. Een cijfer geven na elke vraag is duidelijk voor hem. Nadat hij een cijfer heeft gegeven kan hij wel vertellen waarom hij dat cijfer heeft gegeven, waardoor inzichtelijk wordt wat hij vindt. Ik heb de vragen visueel gemaakt door J te vragen op een ladder met tien sporten een poppetje te plaatsen. Daarmee kan hij aangeven op welke trede hij zich bevindt, naar welke trede hij toe zou willen en wat daar dan voor nodig is.

Aan het einde van het interview heb ik voor alle respondenten de schaalvraag gesteld om de Eigen-kracht conferentie in zijn totaliteit te waarderen.

3.4 Triangulatie

Nadat de OTS werd uitgesproken ben ik ter observatie van het gezin en om de problemen duidelijk in beeld te krijgen begonnen met het bijhouden van een logboek. De casus is vanuit verschillende gezichtspunten belicht, vanuit de jongere, de hulpverlener en vanuit het perspectief van de ouders en het netwerk. Ook heb ik aandacht besteed aan het waarom van genomen beslissingen. Vervolgens heb ik de Eigen-kracht conferentie geobserveerd en ook dit bijgehouden in het logboek. Naast het bijhouden van een logboek heb ik na afloop van de EKC interviews gehouden met verschillende typen informanten namelijk de jongere zelf zijn ouders en mensen uit zijn netwerk.

Deze methoden heb ik naast elkaar gebruikt om een zo duidelijk mogelijk het effect in beeld te krijgen. Door meerdere gegevensbronnen te gebruiken en verschillende typen informanten heb ik gezorgd voor triangulatie (Harinck, 2010).

3.5 Verwachte resultaten

Mijn hypothese voor het onderzoek is dat het inzetten van een Eigen-kracht conferentie bij jongeren met ASS grotendeels ervoor kan zorgen dat deze jongeren zich gedragen volgens de wetten en regels in de maatschappij en zo minder kans hebben om met justitie in aanraking te komen. Dat ze zich gesteund en veilig voelen en hun autonomie kunnen ontwikkelen.

4. Resultaten

4.1 Omschrijving casestudy

Ik was geïnteresseerd of het preventief inzetten van het netwerk van een jongere met autisme hem zou kunnen helpen als zich situaties voordoen die de jongere niet begrijpt. Het gaat daarbij om of de jongere kan leren wat goed en fout is als moeilijke situaties voor hem verduidelijkt worden. (Bijvoorbeeld de jonger die op de uitkijk werd gezet tijdens een inbraak vond dat hij niets verkeerd heeft gedaan. Hij gaf aan, "ik mag toch wel op straat staan en kijken of er iemand aankomt". Hij kon niet bedenken dat de andere jongens aan het inbreken waren). Ik ben benieuwd of bijvoorbeeld iemand uit het netwerk hem dit zou kunnen verduidelijken, waar hij van kan leren. Over dit onderwerp heb ik gegevens verzameld in de vorm van gespreksverslagen die bijgehouden zijn in een logboek.

In deze casestudie beschrijf ik intensief en gedetailleerd een onderzoek over het inzetten van een Eigen-kracht conferentie bij een jongere die door zijn ODD en ASS in aanraking is gekomen met justitie, in de hoop principes te vinden die ook kunnen worden gebruikt voor andere jongeren met ASS.

J is 15 jaar, hij laat gedragskenmerken zien die overeenkomen met een Oppositioneel-opstandige gedragsstoornis (ODD) en ASS, ook laat hij depressieve kenmerken zien. De gedragsstoornis lijkt vooral voort te komen uit beoordelingsfouten, overvraging en onvermogen van de omgeving om hem de duidelijkheid te bieden die hij nodig heeft. J zet met zijn gedrag de gezinssituatie onder druk. Hij luistert niet, maakt veel ruzie en bepaalt zelf wat hij wil. Als hem bijvoorbeeld wordt gevraagd om een taakje te doen, doet hij dat niet. Hij houdt zich niet aan regels, wil hierover altijd onderhandelen en reageert met schreeuwen en agressief gedrag als hij zijn zin niet krijgt. Dit doet hij vooral tegen zijn moeder. De ouders hebben weinig zicht op de bezigheden van J buitenshuis. Hij heeft contact met jongeren die grenzen opzoeken en overschrijden. Ze gebruiken veel alcohol en J heeft vaak geld bij zich waarvan ouders niet weten waar hij het vandaan heeft. Zijn ouders zijn niet in staat hem te sturen en de grenzen aan te geven die hij nodig heeft en hebben te weinig zicht op de ontwikkelingsnoden en behoeften van J.

Moeder wil J graag thuis houden, maar vader, broer en zus hebben het helemaal gehad met hem. J voelt deze afwijzing. De structuur en duidelijkheid die hij zo nodig heeft kunnen ouders hem niet geven. Ze zijn te verschillend naar J toe. Moeder gaat flexibel met de gemaakte regels en afspraken om en vader laat het afweten. De jongere schreeuwt om duidelijkheid en structuur. Hij voelt zich onbegrepen en staat in een wereld die hij niet begrijpt. Ik merk dat iedereen in het gezin wel wil, maar het ontbreekt hen aan begrip en ondersteuning. In deze situatie wil ik door middel van een Eigen-kracht conferentie proberen een positieve verandering tot stand te brengen.

4.2 Fasen casestudy

Hieronder geef ik een kort verslag van de fasen in de casestudy. Tijdens de casestudy heb ik een logboek bij gehouden om aan de gegevens te komen die van belang zijn. In het logboek geef ik de gesprekken weer die ik heb gevoerd met J, met zijn ouders, met de hulpverlener in het gezin en de coördinator van de Eigen-kracht conferentie.

Fase 1 De aanloop naar de Eigen-kracht conferentie

J geeft aan dat hij graag thuis wil blijven, in ieder geval slapen. Hij wil niet naar een instelling. Zijn moeder geeft aan dat J vooral moet leren om te gaan met zijn beperking, ze wil hem hierbij helpen, maar ze ziet ook dat ze hier hulp en steun bij nodig heeft. J kan na een escalatie goed benoemen wat onduidelijk voor hem is. Hij neemt alles heel letterlijk. Het hoort bij zijn beperking. Moeder geeft aan dat ze heel emotioneel op J reageert. Ze weet dat ze dat niet moet doen, maar kan het niet laten. Daar heeft ze zeker nog ondersteuning bij nodig. Vader is het daar mee eens. Iedereen wil wel meewerken om te veranderen, maar het is voor iedereen echter moeilijk om naar zijn eigen aandeel te kijken. Tijdens de voorbereiding van de Eigen-kracht conferentie escaleert het in de thuissituatie, J wil niet meer naar school en blijft in bed liggen. Moeder geeft aan dat ze het niet meer aankan. Ouders en gezinsvoogd besluiten om een time-out in te lassen. J wil niet uit huis en dreigt met weglopen. Uiteindelijk na een gesprek met oma en opa werkt hij mee.

De Eigen-kracht conferentie wordt wel ingezet maar nu gericht op wat er nodig is voor J om terug te gaan naar huis. De coördinator heeft gesprekken met J, zijn ouders en de familie die J en zijn ouders hebben uitgenodigd.

De vragen van de familie zijn:

1. Begrip voor het gezin, hoe het is om met J te leven?
2. Hoe krijgen we meer structuur in het gezinsleven?
3. Wat is een zinvolle vrije tijdsbesteding voor J?

De bodemeis van de gezinsvoogd is:

Om J thuis te laten wonen is het belangrijk dat hij de structuur en duidelijkheid geboden krijgt die hij nodig heeft. Belangrijk is ook dat er te allen tijde een volwassene voor hem bereikbaar is die weet waar hij is en waar hij zich mee bezig houdt. Belangrijk is dat J duidelijke grenzen krijgt geboden.

Fase 2 De Eigen-kracht conferentie

Op 23 september is de Eigen-kracht conferentie. J wordt opgehaald door de gezinsvoogd. Hij is nogal zenuwachtig.

Bij aankomst is de familie al aanwezig. Er hangt op zich een goede sfeer. Als de coördinator haar verhaal verteld maken familieleden tussendoor al opmerkingen. Bijvoorbeeld dat vader ook meer moet bijdragen. Dat er al veel hulp is, wat zij dan moeten toevoegen?

De gezinsvoogd geeft de juridische kaders en de bodemeisen aan en de hulpverlener vertelt wat de beperking van J, ODD en ASS inhoudt. Er ontstaat een constructieve samenwerking. J wordt gerespecteerd en in bescherming genomen. Na vijf uur werken is het plan klaar.

J presenteert het. Dat doet hij geweldig, hij krijgt hier ook complimenten voor. Er worden afspraken gemaakt over evaluaties. Ouders voelen zich gesteund door de familie.

Fase 3 Na de Eigen-kracht conferentie

Na de Eigen-kracht conferentie blijkt dat het niet lukt om het plan tot uitvoer te brengen. De ouders van J geven aan dat de situatie in de familie eerder slechter dan beter is geworden. Er is minder begrip en ze krijgen minder ondersteuning.

Door middel van interviews wil ik duidelijk krijgen hoe het voor en na de Eigen-kracht conferentie gaat.

4.3 Resultaten interviews

Aan het onderzoek hebben in totaal zes personen deelgenomen. Respondenten waren J, zijn ouders en drie familieleden die deel namen aan de Eigen-kracht conferentie.

Voor de interviews heb ik vragen opgesteld aan de hand van vijf onderwerpen (de labels).

1. Algemene ervaring
2. Verwachtingen
3. Stoornis en problemen
4. De Eigen-kracht conferentie
5. Hulp aan gezin en afspraken

1. Algemene ervaring

De respondenten hebben de Eigen-kracht conferentie over het algemeen positief ervaren. Genoemd wordt door meerdere respondenten dat er positieve ideeën en dingen naar voren kwamen, bijvoorbeeld de ouders helpen om duidelijk te zijn naar J, en hen helpen het huis op te ruimen, want als het chaos is in huis heb je je hoofd zo vol. Eén respondent noemt dat de voorbereiding goed was, de coördinator was erg motiverend. Ze straalde veel betrokkenheid en vertrouwen uit, dat maakte dat ze positief gingen kijken naar de Eigen-kracht conferentie en mee wilde doen.

Meerdere respondenten geven aan dat ze gemist hebben dat er een onafhankelijke persoon bij het maken van het plan bleef, die structuur aan kan brengen in de communicatie. De emoties liepen soms hoog op door pijnlijke situaties uit het verleden. Een onafhankelijk persoon kan dan weer terug verwijzen naar de gestelde doelen. Nu is het plan te veel op verandering van de ouders gericht, terwijl het ging om ondersteuning van J.

2. Verwachtingen

De respondenten kijken positief tegen een Eigen-kracht conferentie aan voor ze er aan beginnen. Allen geven aan dat ze er meer van hadden verwacht, bijvoorbeeld meer begrip voor J, band met de familie positiever, een vervolg op deze Eigen-kracht conferentie. Iedereen is positief aan de Eigen-kracht conferentie begonnen, ze hadden goede hoop. Eén respondent (tante) gaf aan dat zij had verwacht dat alles positiever zou worden in de thuissituatie, dat is niet uitgekomen, ze vindt dat er niet veel veranderd is bij J thuis. Twee respondenten (vader en oom) geven aan dat ze hadden verwacht dat er na de Eigen-kracht conferentie meer begrip zou zijn voor J, dat is wel uitgekomen. Een andere respondent (oma) noemt dat ze er meer van had verwacht, het werd op het laatst zo oppervlakkig, het ging steeds meer over dingen in huis zelf, terwijl bij aanvang van de Eigen-kracht conferentie wel duidelijk was dat het om de problematiek van J ging. Verder geven twee respondenten (tante, oom) aan dat ze hadden verwacht dat er een vervolg zou komen, een terugkoppeling van de afspraken. Respondent: *“met een terugkoppeling heb je inzicht hoe het gaat, ik heb geen idee waarom dit niet is gebeurd, ik heb er ook nooit meer naar gevraagd.”*

3. Stoornis en problemen

De respondenten geven allen aan dat ze de uitleg over de stoornis duidelijk vonden. De ouders geven aan dat ze het idee hebben dat de uitleg te positief is geweest, ze denken dat de familie het niet heeft begrepen wat de impact van de stoornis van J op het gezin heeft. Ze zien niet dat het een stoornis is, ze denken dat het aan de ouders ligt. Een andere respondent geeft aan dat haar juist veel duidelijk is geworden, iedereen begreep na de uitleg wel dat J een stoornis heeft. Duidelijk is voor haar nu waar de spanning vandaan kwam, waarom J zo vaak boos was en met de deuren sloeg. Ze heeft wel eens gedacht, “kind wat is er met jou?” het lijkt wel autisme, alles moet altijd zo kloppen. Eén respondent noemt dat ze meer begrip kreeg voor J en met heel andere ogen ging kijken. Een andere respondent geeft aan dat ze wel hoorde dat J een stoornis heeft, maar geloofde dit niet. Ze gelooft dat het gedrag van J ook door de thuissituatie komt er was altijd veel stress. De ouders kunnen hem niet begeleiden. Een andere respondent geeft aan dat hij altijd al vond dat J een moeilijk kind was, maar dacht dat dit kwam omdat de ouders zo laks zijn. Hem is duidelijk geworden dat er meer aan de hand is.

4. De Eigen-kracht conferentie

De respondenten geven aan dat de Eigen-kracht conferentie er wel aan bijgedragen heeft dat duidelijk is geworden dat er sprake is van een stoornis bij J. Ook geven twee respondenten aan meer begrip voor de situatie van de ouders te hebben.

Respondent: *“Nu je weet dat er iets is, ga je er anders mee om”.*

Twee respondenten geven aan dat de hulpvraag niet duidelijk genoeg was.

Respondent: *“de sfeer was wel gemoedelijk toen de Eigen-kracht conferentie begon later kwam er meer spanning”.*

Alle respondenten noemen dat het op een gegeven moment ging over hoe ouders hun huishouden runden en niet meer over de problematiek van J. Eén respondent zegt dat het hem erg aansprak dat J actief deel nam aan de Eigen-kracht conferentie en dat hij zelf het plan presenteerde.

Opmerkingen die worden genoemd om de Eigen-kracht conferentie te typeren zijn: Interessant, heeft goed gedaan, heeft J wel kracht gegeven, J is positief veranderd, meer begrip voor J.

Doormiddel van schaalvragen heb ik getoetst hoe de respondenten de Eigen-kracht conferentie hebben gewaardeerd. Om de antwoorden compact weer te geven heb ik gebruik gemaakt van een matrix. (Harinck, 2010).

Tabel 1. Matrix waardering Eigen-kracht conferentie

Wie	Cijfer	Toelichting
J	5	Als ouders ja zeggen als ik iets vraagt gebeurt het nu ook. Ik zeg zelf tegen mijn ouders waar ik ben, met wie en hoe laat ik terug ben. Ik weet welke straf ik krijg als ik me niet aan de afspraken houdt. Wat de doelen in het plan betreft, het maakt mij niets uit of het huis netjes is. daar let ik niet op. De honden wil ik helemaal niet kwijt. Ik wil ook niets samen doen, ik ga liever computeren en slenteren in de stad.
Moeder	5	De Eigen-kracht conferentie heeft het gezin dichter bij elkaar gebracht. Vader is sterker geworden, hij heeft meer tijd voor het gezin. De relatie met de familie is er niet beter op geworden, ik heb mijn verwachtingen bijgesteld.
Vader	5	J is positiever geworden, hij praat meer wat hij voor de tijd niet deed. We zijn er als gezin sterker uitgekomen. Maar ik had meer ondersteuning en begrip verwacht van het netwerk. Er werd mij van alles verweten. Daar ging het niet om.
Oma	9	Ik vond de Eigen-kracht conferentie heel goed. Er is veel naar boven gekomen, eerst was het wat oppervlakkig, er waren verwijten over het huishouden dat niet goed ging. Daarna werd wel duidelijk dat het om J ging. De familie weet nu dat J een stoornis heeft. Ze zien nu ook dat dit moeilijk is voor zijn ouders. Ook zijn opa weet nu dat er iets met J aan de hand is. Dat wilde hij eerst niet zien. Ik herkent dat mijn zoon als kind wel wat van J weg had, hij was druk en vervelend. Het gaat na de Eigen-kracht conferentie veel beter met J. hij heeft een vriendinnetje, dat is ook positief.
Oom	6	Er zijn vanuit de Eigen-kracht conferentie wel positieve dingen voortgekomen. J is positief veranderd, hij neemt bijvoorbeeld zijn neefje op schoot als hij komt. Dat deed hij nooit. Zijn vader neemt meer tijd voor gezin. J heeft een vriendinnetje, hij is daardoor veel vrolijker. Het is jammer dat er geen terugkoppeling is geweest met het netwerk, dan zou ik een 7 hebben gegeven.
Tante	7	J is positief veranderd, hij praat meer en vraagt bijvoorbeeld ook dingen aan mij. Ook vader is veranderd, hij is positiever naar J. Het is wel belangrijk dat er een vervolg komt, dan kunnen we aan de doelen werken. Ook is het jammer dat er geen onafhankelijk iemand bij de Eigen-kracht conferentie bleef. Er was veel boosheid, J vloog zijn vader bijna aan. Ik denk dat de problemen ook voor een groot deel door de ouders komt ze kunnen J niet begeleiden. Het huis is een rommeltje. Ik wil graag helpen structuur te brengen, er wordt wel over gepraat, maar niets mee gedaan. Bij ons werkt structuur en duidelijkheid goed. Mijn man heeft dit ook nodig.

5. Hulp aan gezin en afspraken

Op de vraag of de respondenten de afspraken die gemaakt zijn tijdens de Eigen-kracht conferentie na hebben kunnen komen geven ze aan dat dit niet het geval is. Als we het plan doornemen wordt duidelijk dat er afspraken zijn gemaakt die niet door iedereen worden gedragen. Bijvoorbeeld het wegdoen van de honden. Dat is niet in het belang van J. en ook niet van de honden. Als reden van deze afspraak geeft een respondent aan dat het thuis heel onrustig is, de honden zorgen nog voor meer onrust. Dat maakt dat het niet lukt om J de rust te geven die hij nodig heeft.

Er is begrip dat dit doel niet wordt uitgevoerd. Door dat er geen evaluatie is geweest is niet duidelijk of gewerkt wordt aan de doelen. Wel wordt er nog vaak gesproken over de Eigen-kracht conferentie als de familie bij elkaar is. Eén respondent geeft aan dat het belangrijk is om toch te blijven evalueren om het vuurtje aan te houden.

Respondent: *"het netwerk kan meer doen, door meer interesse te tonen"*.

4.4 Samenvatting logboek

Om de grote hoeveelheid materiaal vanuit het logboek te ordenen en hierin structuur aan te brengen heb ik gebruik gemaakt van de volgende matrix. Ze zijn geblokt op hoofdonderwerp, hetgeen de inzichtelijkheid vergroot (Harinck, 2010).

Tabel 2. Matrix logboekgegevens

	Draagkracht	Agressie	Communicatie	Begrijpen van gedrag
J	J gevraagd wie voor hem echt belangrijk is, die echt op de EKC moet komen. Hij vindt zijn oma en opa belangrijk.		J geeft aan dat de leraar op school heeft gezegd dat hij op school zit voor zichzelf. Nou dan gaat hij niet meer. J presenteert het plan. Dat doet hij geweldig, krijgt hier ook complimenten voor.	
Moeder	Ik word hier echt wanhopig van, hoe moet dat nu verder dan? Ik moet op een gegeven moment wel naar mijn werk en zit hier nu met een steen in mijn maag. vader kroop toen in bed, had het helemaal gehad. Ouders voelen zich gesteund door de familie.	Moeder heeft aangegeven dat ze het stukje intimidatie erg moeilijk vindt bij J. J kan soms dreigend voor haar gaan staan en een beweging maken tot slaan. J zit dan uit te dagen en dit vind moeder erg moeilijk om op te reageren. Ze geeft aan dan dicht te klappen of juist heel erg emotioneel te reageren J wilde moeder op de bank gooien.	J houdt geen rekening met gevoelens van anderen. J. was donderdag erg boos. De kinderbijslag was binnengekomen. J zou geld krijgen, dit kreeg hij dan weer niet, veel miscommunicatie. J wist niet waar hij aan toe was. J vrijwillig mee naar de crisisplek. Hij geeft aan dat hij ook mee wil werken omdat hij zo snel mogelijk weer naar huis wil. Dit weekend is hij bij oma en opa geweest en heeft met hen gepraat.	J is de hele avond opstandig gebleven ik heb hem gewoon genegeerd en mijn eigen ding gedaan, met als gevolg dat hij gewoon niet naar bed is gegaan. Vanochtend trof ik hem aan op de bank (hij lag daar te slapen) toen ik hem wakker maakte om naar school te gaan wou hij niet opstaan en niet naar school. Moeder legt uit dat ze eindelijk weet waarom J niet maar naar school wil en dat is om de taxichauffeur. De taxichauffeur geeft verkeerde reacties op J zoals: dat hij opeens een andere route gaat rijden. Dit begrijpt J dan niet. Moeder heeft gisteren de taxichauffeur gebeld en uitgelegd wat ASS is.
Hulpverlener	Ouders hebben geen grip meer op J. De positieve verandering ligt vooral aan de inzet van de ouders Moeder reageert heel emotioneel op J.	Heeft en kort lontje en kan agressief reageren als hij boos is.	Belangrijk is dat hij structuur en duidelijkheid krijgt geboden en vanuit een volwassene die beschikbaar voor hem is vertelt wat de beperking van J, ASS en ODD inhoudt.	Belangrijk is dat hij leert hoe hij zich moet gedragen als hij in een risicovolle situatie terechtkomt
Coördinator EKC			Bij J geweest, niet helemaal duidelijk is of hij morgen komt. Dit is wel belangrijk. J wil met opa praten. Zijn opa gaat morgenmiddag nog naar hem toe om met hem te praten.	
Gezinsvoogd	Ouders trekken het niet meer. Voor iedereen is een time out nu even goed. Ouders J. uitgelegd wat een EKC is en hoe dit werkt. J. en ouders zouden ondersteuning vanuit het netwerk nu en op de langere duur goed kunnen gebruiken.		Telefonisch contact met moeder. Ze geeft aan dat ze morgen J niet op kunnen halen. Ze moeten allemaal werken. Gezegd dat ook J er bij hoort. Het gaat over hem. Ik zal J ophalen, ouders moeten dan zorgen dat hij de volgende dag terug wordt gebracht.	J wordt erg boos. Hij wil niet uit huis. Geeft ook aan dat ik hem niet ken en me ook geen zorgen hoeft te maken.

	Aangegeven dat ik J en het verdere gezin in aanmerking wil laten komen voor een EKC. Dit is met hen besproken en ze staan er open voor. Het gezin heeft veel problemen op veel leefgebieden. Ze hebben drie kinderen in de leeftijd 15, 17 en 19 jaar. De jongste J heeft ODD en ASS en daardoor gedragsprobleem. Hij heeft een OTS. Misschien kan het netwerk iets betekenen om ouders te ondersteunen en een coachende rol naar J te hebben. Zodat J niet verder in de problemen komt. Er ontstaat een constructieve samenwerking. J wordt gerespecteerd en in bescherming genomen.		Ik geef de juridische kaders en de bodemeisen aan ik vertel hoe het was, hoe het nu is, wat is in de toekomst nodig. De zorgen maar ook de krachten van het gezin moeten besproken worden	
--	---	--	---	--

Samenvatting vanuit de matrix:

Draagkracht

Draag kracht en draaglast zijn niet in balans. Moeder wordt emotioneel als J zijn grenzen opzoekt. Moeder kan geen duidelijkheid en structuur bieden. Ze mist ondersteuning van vader. Vader is moe door zijn drukke werkzaamheden en heeft geen tijd om J de aandacht te geven die hij nodig heeft. Als gezinsvoogd denk ik dat ondersteuning van het netwerk voor J een positieve invloed kan hebben. Belangrijk is dat er voor J altijd een volwassene in de buurt is waar hij op terug kan vallen als hij problemen heeft. Een volwassene die hem structuur en duidelijkheid geeft en zijn problematiek begrijpt.

Agressie

J reageert met agressie als situaties niet duidelijk voor hem zijn.
J reageert verbaal agressief naar de taxichauffeur. De route is onvoorspelbaar voor hem.

Communicatie

Er is vaak miscommunicatie waardoor J niet weet waar hij aan toe is. Hij geeft aan dat de leraar op school heeft gezegd dat hij op school zit voor zichzelf. Hij wil zelf niet naar school, dus dan gaat hij niet meer, hij neemt alles heel letterlijk. Er ontstaan problemen tijdens de taxirit van school naar huis. J vindt het prettig bij zijn oma en opa, daar luistert hij goed. Zijn opa en oma zijn heel duidelijk naar hem, hij vindt zijn oma en opa belangrijk.

Begrijpen van gedrag

J reageert agressief naar de taxichauffeur (De routes zijn onvoorspelbaar voor hem).
J reageert boos naar de gezinsvoogd. (Hij begrijpt niet dat de gezinsvoogd een beslissing neemt over hem. Hij kent haar niet en vindt dat ze hem ook niet kent).
J reageert bos naar moeder (Hij zou zakgeld krijgen, maar dat geld is er niet).

5. Conclusies en aanbevelingen

In dit onderzoek heb ik eerst vanuit de literatuur beschreven wat een Eigen-kracht conferentie inhoudt en wat het doel is. Daarna beschrijf ik hoe het zou kunnen komen dat het aantal jongeren met ASS en/of lichtverstandelijke handicap dat in contact komt met het jeugdstrafrecht de laatste jaren lijkt toe te nemen.

Als aanvulling op het theoretische kader is er een Eigen-kracht conferentie georganiseerd en geëvalueerd. De evaluatie bestaat uit het logboek van mijzelf als gezinsvoogd en op basis van zes interviews. Deze interviews zijn bedoeld om duidelijk te krijgen hoe de respondenten die bij de Eigen-kracht conferentie aanwezig waren de Eigen-kracht conferentie hebben beleefd en wat volgens hen veranderd of toegevoegd zou moeten worden voor een optimaal resultaat.

Aan de hand van vijf uitgangspunten tijdens de interviews geef ik de belangrijkste bevindingen weer en doe van daaruit enkele aanbevelingen.

5.1 Conclusies

Eigen-kracht conferentie sluit goed aan bij jongere met ASS

Vanuit de theorie blijkt dat een Eigen-kracht conferentie goed aansluit bij de jongere met ASS. Door het inzetten van het netwerk van de jongere wordt gebruik gemaakt van het sterker maken van zijn eigen mogelijkheden. Het vraagt een actieve houding van de jongere en activeert het netwerk. De jongere ervaart dat hij door de betrokkenheid van de familie onderdeel uitmaakt van zijn systeem, hij hoort erbij, hij is belangrijk.

De jongere wordt zo niet afhankelijk gemaakt van hulpverlening. Wel belangrijk is dat de professional betrokken is, en eventueel een coachende rol heeft als dit gewenst is tijdens het maken van het plan, maar ook om te beoordelen of het werkt en of er een nieuwe afstemming nodig is.

Dit wordt door oom en tante genoemd in de interviews en is te zien in de matrix.

Kwetsbaarheid van jongeren met ASS maakt dat ze in aanraking met justitie kunnen komen

Vanuit de theorie (zie hoofdstuk 2.2) wordt duidelijk dat het niet zo is dat een jongere met ASS per definitie in aanraking komt met justitie. Wel is het opvallend dat er onder de jongeren die in detentie zitten veel jongeren zijn met ASS. Dit kan voortkomen uit een andere manier van communiceren. Het is belangrijk dat ASS herkend wordt bij een jongere. Jongeren met ASS communiceren rechtlijnig, maar ook op emotioneel vlak zijn ze rechtlijnig. Ze zijn oprecht in het uiten van hun gevoelens, ze missen daarnaast het inlevingsvermogen om te manipuleren. Ze hebben het ook niet door als ze gemanipuleerd worden, ze begrijpen de wereld om hen heen niet. Dat maakt dat ze naïef en kwetsbaar blijven. Ze moeten soms beschermd worden tegen de minder goede bedoelingen van anderen, omdat ze deze slechte bedoelingen niet doorzien.

Het netwerk van de jongere met ASS kan dienen als vangnet

Vanuit het logboek (hoofdstuk 4.4) komt duidelijk naar voren dat de draagkracht van de ouders niet in balans is met de draaglast. De ouders voelen zich onmachtig. De gedragsproblemen van de jongere ontstaan door miscommunicatie en niet begrepen worden. Hij neemt alles letterlijk. Zijn leraar zegt bijvoorbeeld tegen hem dat hij op school zit voor zichzelf. Dan gaat hij niet want zelf vindt hij het niet belangrijk. De taxichauffeur neemt steeds een andere route, dat begrijpt hij niet, hij wil niet meer mee. De jongere geeft aan dat zijn opa heel belangrijk voor hem is. Hij weet bij hem waar hij aan toe is. (logboek, hoofdstuk 4.4) Met hulpverleners heeft hij veel moeite, hij zegt ook letterlijk, *“je kent me niet, je bent niets van mij”*.

Hij staat open voor zijn familie, dat is waar hij bij hoort. Dit maakt dat het netwerk een vangnet voor hem kan zijn. Als er problemen zijn zal hij van zijn familie eerder iets aannemen dan van de hulpverlening. De familie kan preventief werken opdat zijn bijzonder gedrag niet ontspooit in crimineel gedrag.

Netwerk van de jongere met ASS schept duidelijkheid

De jongere kent zijn familie, hij weet hoe ze over het algemeen reageren. Hij is steeds op zoek naar duidelijkheid dat geeft hem de veiligheid die hij nodig heeft. Zijn ouders weten dit, maar zijn niet in staat hem die duidelijkheid structureel te geven. Vanuit het logboek wordt duidelijk dat moeder elke keer anders op hem reageert, ze klappt dicht en reageert niet of wordt emotioneel, dat is iets wat de jongere niet begrijpt. Hij wordt hier onzeker van en blijft hangen in zijn defensieve gedrag. Dit is herkenbaar bij jongeren met ASS. Ook Wessel Broekhuis noemt in zijn boek 'Alleen met mijn wereld (2010)' dat hij er niet tegen kan als zijn moeder emotioneel of boos is (hoofdstuk 2.2).

De vader van J kan moeder niet steunen, hij is veel afwezig en als hij er is heeft hij zo hard gewerkt dat hij te moe is. Oma geeft aan dat ze veel herkent van het gedrag van de jongere bij zijn oom, hij had die duidelijkheid ook nodig, ze is ook altijd duidelijk naar J. De vrouw van deze oom is opvallend duidelijk, deze krachten uit de familie zouden ingezet kunnen worden om de ouders van de jongere te ondersteunen om de jongere de duidelijkheid te geven die hij nodig heeft.

Netwerk van een jongere met ASS speelt grote rol bij de keuze voor vrienden

Het netwerk van de jongere kan een grote rol spelen bij de vriendenkeuze van de jongere. Hij heeft vertrouwen in zijn familie, daar hoort hij bij. Belangrijk is dat het netwerk weet dat agressief gedrag van de jongere vaak voortkomt uit niet begrijpen van de situatie. Vanuit het logboek wordt dit heel inzichtelijk. Als hem duidelijk wordt uitgelegd door iemand die hij vertrouwt en op een manier die de jongere begrijpt waarom een vriend niet goed voor hem is, zal hij daar naar luisteren. De jongere heeft op dit moment een vriendin. Zij wordt gastvrij ontvangen door zijn ouders en familie. Het gaat mede daardoor nu goed met hem. De respondenten noemen dit in de interviews, hij is positief veranderd, praat meer op familiebezoeken en vraagt ook naar hen. Hij nam bij het laatste bezoek zelfs zijn neefje op schoot, daar heeft hij nog nooit naar omgekeken.

Eigen-kracht conferentie bij jongere met ASS heeft kans van slagen

Het inzetten van een Eigen-kracht conferentie kan zeker kans van slagen hebben om een jongere met ASS de duidelijkheid en ondersteuning te bieden die hij nodig heeft. Vanuit de theorie, maar ook vanuit het logboek en de interviews wordt duidelijk dat een belangrijke voorwaarde is dat er in de communicatie wordt aangesloten bij de communicatie van de jongere met ASS. Als hem duidelijk wordt uitgelegd wat de wetten en regels zijn is er een grote kans dat hij zich daar aan zal hoeden. Daardoor wordt de kans om in aanraking te komen met justitie minimaal.

Ik geloof in het inzetten van een Eigen-kracht conferentie. Van deze case had ik meer verwachtingen, maar vanuit de interviews merkte ik dat er meer stappen zijn gezet dan ik dacht. De respondenten zijn er allen op hun eigen manier mee bezig. Het is belangrijk deze eigen kracht te laten groeien. De Eigen-kracht conferentie draagt werkelijk bij ter bevordering van Empowerment en heeft de krachten van J versterkt. Hij gedraagt zich positiever, hij is zekerder van zichzelf en er zijn geen signalen van depressiviteit meer waargenomen. Hij weet dat zijn familie er voor hem is, ze hebben laten zien dat hij altijd een beroep op hen kan doen.

De familie van een jongere met ASS kent de jongere al lang en weet vaak waar een deel van de problemen liggen. De jongere is hoe dan ook met zijn familie verbonden, dat maakt hem krachtig. Een gezin of familie ondersteunen elkaar op hun eigen manier, daar weegt eigenlijk niets tegenop.

5.2 Aanbevelingen

Aansluitend op de conclusies doe ik enkele aanbevelingen die betrekking hebben op voorwaardenscheppend werken tijdens een Eigen-kracht conferentie. Vanuit de interviews hebben de respondenten punten genoemd die zij belangrijk vinden om een Eigen-kracht conferentie te laten slagen.

Een onafhankelijke persoon coacht het netwerk tijdens het maken van het plan

Er wordt in de interviews door de respondenten opgemerkt dat er tijdens het maken van het plan regelmatig wordt afgedwaald en er boosheid en frustratie ontstaat over situaties uit het verleden (zie hoofdstuk 4.3).

Het kan helpend zijn dat er een onafhankelijke persoon bij het maken van het plan blijft. Deze kan als coach fungeren en als er door elkaar wordt gepraat, er sprake is van miscommunicatie en als er van het doel wordt afgedwaald, kan deze de terugkoppeling maken naar de doelen.

Er moet aandacht zijn voor de draagkracht en draaglast van de ouders

Vanuit het logboek blijkt dat de draaglast van de ouders groter is dan de draagkracht (zie hoofdstuk 4.3). Voor het slagen van een Eigen-kracht conferentie is het goed dat hier aandacht voor is. Er kan dan in de doelen rekening mee worden gehouden, zodat geen doelen worden gemaakt die niet opgebracht kunnen worden, zoals het wegdoen van de honden en helpen het huis netjes te maken. Belangrijk is dat duidelijk is waar de prioriteit ligt, waar de ouders en J ondersteuning in willen.

Het is belangrijk dat er een evaluatie wordt gepland en dat deze begeleid wordt door een onafhankelijke coach

Alle respondenten hebben genoemd dat ze een vervolg op de Eigen-kracht conferentie hebben gemist. Het is niet duidelijk of aan het plan wordt gewerkt en op welke manier. Er is geen duidelijk zicht op hoe het gaat met J na de Eigen-kracht conferentie en welke doelen wel en welke niet haalbaar zijn. De respondenten willen wel steunen maar ze weten niet hoe. Door een vervolgonderzoek zou inzichtelijk kunnen worden hoe het nu met J gaat en wat hij nog meer aan ondersteuning nodig heeft.

De hulpvraag moet voor iedereen duidelijk zijn

Niet duidelijk was voor iedereen dat de hulpvraag vooral gericht was op ondersteuning voor J en zijn ouders en niet op verandering van de ouders. Dit wordt duidelijk vanuit de schaalvragen die tijdens de interviews gesteld zijn (zie hoofdstuk 4.3). Belangrijk is dat de coördinator de hulpvraag aan het begin van de Eigen-kracht conferentie nog eens duidelijk benoemt en checkt of iedereen dat begrepen heeft.

De deelnemers na enige tijd een evaluatieformulier in laten vullen

Tijdens het interview van de respondenten bleek dat de vragenlijst heel zinvol was. De respondenten kwamen weer tot nieuwe inzichten. Het werd duidelijk dat er te veel was stil gestaan bij de onmogelijkheden van de ouders en niet naar de mogelijkheden en wat er dan nodig is. (zie hoofdstuk 4.3) Door het invullen van een evaluatieformulier gaan de familieleden de Eigen-kracht conferentie nog eens overdenken en krijgen mogelijk weer nieuwe ideeën om aan de doelen te werken.

Is het zinvol een Eigen-kracht conferentie in te zetten bij alle jongeren met ASS, of alleen op het moment dat ze in de problemen komen?

Voor een vervolgonderzoek is de vraag belangrijk of een Eigen-kracht conferentie preventief ingezet zou moeten worden voor alle jongeren met ASS of alleen op het moment dat ze in de problemen komen. De jongere uit dit onderzoek was al in aanraking geweest met justitie, dit had misschien voorkomen kunnen worden als hij meer steun van zijn familie had gekregen. Vanuit het logboek (hoofdstuk 4.3) wordt duidelijk dat het belangrijk is voor hem dat hij duidelijkheid en structuur geboden wordt. Dat er steeds een volwassene is die naar hem luistert, hem begrijpt en uit kan leggen wat wel en niet mag. De draaglast is voor ouders alleen te groot, het netwerk kan een steun betekenen, zij zijn wel betrokken op J en J op hen. Het is de moeite waard te onderzoeken of Eigen-kracht conferentie preventief kan werken voor alle jongeren met ASS.

Nawoord

Met veel plezier heb ik de afgelopen maanden gewerkt aan dit onderzoek. Het onderwerp spreekt me erg aan. In mijn werk in de jeugdzorg kom ik regelmatig jongeren tegen met gedragsproblemen. Het is vaak onduidelijk wat de oorzaak is. Deze Master SEN heeft me nieuwe vaardigheden, kennis en inzichten gebracht. Door de opleiding herken ik het wanneer er sprake is van een ASS problematiek bij jongeren met gedragsproblemen. Voor de jongere is dit erg belangrijk, ASS herkennen is de eerste stap, voor de jongere is het belangrijk dat hij dat weet, maar ook voor de anderen waar hij mee in aanraking komt. De tweede stap is het vaststellen van de diagnose. Hierdoor wordt de jongere benaderd op een manier die hij begrijpt. Er kan gecommuniceerd worden op een manier die hij begrijpt. Zijn omgeving kan uitgelegd worden dat bepaald gedrag voortkomt uit het niet begrijpen van de wereld om hem heen. Zijn familie is vaak erg belangrijk voor de jongere. Zijn familie is vertrouwd, voorspelbaar, zijn familie blijft, hij maakt er deel van uit. Hulpverleners wisselen vaak, en juist het steeds weer moeten wennen aan nieuwe mensen is moeilijk voor een jongere met ASS. De nieuwe ontwikkelingen in de jeugdzorg waarbij steeds meer gebruik wordt gemaakt van het eigen netwerk van jongeren vind ik ook een meerwaarde voor jongeren met ASS.

Ik hoop dat dit onderzoek op positieve wijze bij zal dragen aan het inzetten van een Eigen-kracht conferentie voor jongeren met ASS zodat zij zich zo optimaal mogelijk gesteund voelen en terug kunnen vallen op hun familie als ze in de problemen dreigen te komen

Hierbij wil ik nog de volgende literatuur aanraden. Door het lezen van deze boeken kan meer kennis worden verkregen over autisme en de invloed van de stoornis op het gedrag van jongeren. Dit is een interessante aanvulling op het onderzoek.

De Clerq, H. (2005). *Autisme van binnenuit*. Antwerpen. Houtekiet
Dumortier, D. (2005). *Van een andere planeet*. Antwerpen. Houtekiet
Gerland, G. (2005). *Een echt mens*. Amsterdam. Amstel Uitgeverij BV
Vermeulen, P. (2005) ... ! ? *Over autisme en communicatie*. Gent. Vlaamse Dienst Autis

Reflectie

Het werken aan dit master onderzoek heeft gemaakt dat ik veel geleerd heb over hoe het kan dat autistisch gedrag kan ontsporen in delinquent gedrag. En hoe belangrijk het is om dit gedrag te herkennen. Mensen met autisme voelen zich vaak eenzaam omdat ze niet begrepen worden. Een eerst stap zou kunnen zijn iets aan deze eenzaamheid te doen door mensen met autisme te leren begrijpen.

Ik ben enthousiast geworden voor het inzetten van een Eigen-kracht conferentie en dacht dat hiermee al veel van de problematiek kon worden ondervangen. Ik had veel verwachtingen toen ik ben gestart met het onderzoek. Het hebben van familie, het ergens bij horen, voelen dat je deel uitmaakt van een systeem en dat dit systeem alleen voor jou komt, om jou te helpen geeft al zo veel kracht.

Ik had verwacht dat de familie van J juist omdat ze betrokken zijn bij elkaar met oplossingen kwamen dat de ouders blij zouden zijn met het meedenken en het plan samen zouden gaan uitvoeren.

In de periode voorafgaande aan de Eigen-kracht conferentie reageerden de ouders anders dan ik had verwacht. Ik was enthousiast, zij waren moe en uitgeblust en konden het niet opbrengen om vol te houden J de duidelijkheid te bieden die hij nodig heeft. Zelfs niet tot aan de Eigen-kracht conferentie. Ik leerde mijn verwachtingen en gedachten los te laten en in te spelen op de situatie van dat moment, een goede plek zoeken voor J.

Ook de houding en opmerkingen van de familie van J had ik niet verwacht. Ik heb leren inzien en accepteren dat elk systeem zijn eigen regels heeft, zijn eigen normen en waarden, zijn eigen ruzies en zijn eigen oplossingen.

Het plan dat is gemaakt is niet uitgevoerd. Wel heeft de Eigen-kracht conferentie veel opgeleverd. J voelde de verbondenheid van zijn familie dit heeft hem krachtiger en zelfverzekerder gemaakt, hij is veel opener naar hen geworden.

Door het onderzoek ben ik me gaan verdiepen in de vraag wat nu maakt dat autistisch gedrag kan ontsporen in delinquent gedrag. Daarvoor had ik geen associaties van autisme en delinquent gedrag, integendeel autistische kinderen wekken juist het gevoel van de hulpverlener, hen te willen beschermen in me op.

Ook dit heb ik leren los laten. Zij zijn er bij gebaat zelf de regie te voeren over hun leven, op hun eigen manier, met de mensen waar zij deel van uit maken.

Ik heb inzicht gekregen in het plegen van delicten door mensen met ASS. Ik was verwonderd dat mensen met ASS bijvoorbeeld meer zedendelicten plegen met minderjarigen dan de algemene populatie. Juist mensen met ASS zijn goed met de computer, dus dat kan te maken hebben met het downloaden van bijvoorbeeld kinderporno.

Ook is eenzaamheid van mensen met ASS een belangrijk punt, dit maakt dat ze een slachtoffer kunnen worden voor "slechte" vrienden.

ASS kinderen opereren vaak in hun eentje, soms gaan jongeren met ASS los van de samenleving functioneren en kan er sprake zijn van een eenmalig gepleegd bizar delict dat lang en gedetailleerd is voorbereid. Tijdens de periode dat ik met het master onderzoek bezig was deed zich zo'n situatie voor in mijn omgeving, een jongere die tot in details sleutels kon namaken en bij oudere mensen in ging breken. Ik herkende de ASS stoornis. Ik denk dat vooral dit herkennen van autistisch gedrag en weten wat dan nodig is het belangrijkste is dat ik heb geleerd voor mij als beroepsbeoefenaar en autismespecialist. Voor de jongeren die ik in mijn werk tegenkom zal dat zeker van invloed zijn. Ik kan uitleggen aan hen en hun familie wat maakt dat de jongere bepaald gedrag laat zien en wat hij nodig heeft om zich positief te ontwikkelen.

Het doen van onderzoek heeft mij geleerd mijn gedachten, verwachtingen, normen en waarden los te laten en te kijken naar wat er daadwerkelijk gebeurt. Het heeft mij inzicht gegeven in mijn handelen, en begrip gegeven voor de jonge delinquent met ASS. Ik denk wel dat het inzetten van een Eigen-kracht conferentie zinvol is en zou dat een volgende keer zeker weer inzetten.

Ik vond het boeiend om met het onderzoek bezig te zijn. Om de theorie te lezen en om de interviews af te nemen. Ik ben geïnteresseerd in ieders verhaal en in mijn hoofd wist ik dat het klopte en zag ik de verbindingen. Ik vond het lastig om deze kennis systematisch op papier te zetten en werd wel eens moedeloos van de feed-back. Ik weet dat ik geneigd te beschrijvend te zijn, ik vind dat mooi (ik ben dan ook supervisor). De opmerking van de docent dat ik ook een narratief onderzoek had kunnen doen is blijven hangen.

Een volgende keer wil ik me hier in gaan verdiepen en er achter komen of dit meer bij me past.

Op de vraag waarom het doen van praktijkonderzoek zo belangrijk is kan ik het volgende antwoorden. Onderzoek helpt bij het ontwikkelen van een onderzoekende houding. Deze houding is van groot belang bij het verwerven van nieuwe inzichten. Deze inzichten maken dat ik professioneel kan handelen en denken, waardoor de praktijk, het leven van de persoon met een ASS, verbetert.

Literatuur

Artikelen

- Gerritsen, M. (2010) Betrapt op onvermogen. *Socio* 93
- Hart-Kerkhoffs, L.A. & Jansen, L.M. & Doreleijers, T.A.H. & Vermeiren, R. & Minderaa, R.B. & Hartman, C.A. (2009). Autism spectrum disorder symptoms in juvenile suspects of sex offenses. *Journal of Clinical Psychiatry*, 70(2):266-72.
- Joanknecht, L. (1998) De Familiecirkel: een sluitend plan. *Nederlands Tijdschrift voor Jeugdzorg*, 6, 10
- Joanknecht, L. (1999) De familieraad: de familie beslist. *Mobiel, Tijdschrift voor Pleegzorg*, 8, 4-5.
- Lupton, C. (1998) User Empowerment or family self-reliance? The family group conference model. *British Journal of Social Work*, 28, No. 1, 107-128.
- Lupton, C. & Stevens, M. (1998) Planning in Partnership? *An assessment of process and outcome in UK*
- Visser, K. (2000). Eigen Kracht conferentie, een literatuurstudie. Amsterdam: UVA
- family group conferences. *International Journal of Child and Family Welfare*, No. 2, 135-140.

Boeken

- Baarda, D.B. & Goede, M.P. de & Teunissen, J. (2001) *Kwalitatief Onderzoek*. Groningen/Houten. Wolters-Noordhoff bv
- Bosma, H. (2009). *Een plan van allemaal*. Deventer. Giethoorn ten Brink
- Broekhuis, W. (2010). *Alleen met mijn wereld*. Amsterdam. Nieuwezijds
- Harinck, F. (2010) *Basisprincipes praktijkonderzoek*, Antwerpen-Apeldoorn: Garant
- Harinck, F.J.H. & Smit, M. (1999). *Individuele gerichte evaluatie. Planmatig handelen in de jeugdhulpverlening*, Leuven-Apeldoorn. Garant
- Hutjes, J.M. & Buuren, J.A. van (1996). *De gevalsstudie; strategie voor kwalitatief onderzoek*. Meppel. Boom
- Jackson, L. (2003). *Mafkezen en het aspergersyndroom*. Amsterdam. Nieuwezijds
- Jong, P. de & Berg, I. (2004) *De kracht van oplossingen*. Lisse. Harcourt Assessment BV
- Peeters, T. (1994). *Autisme van begrijpen tot begeleiden*. Antwerpen. Houtekiet
- Vermeulen, P. (2005) *Een gesloten boek Autisme en emoties*. Leuven. Acco

Internet

- Bottelier, P.E.M. (2008) *Forensische problematiek en autisme*. Verslag KAN-congres
- Doreleijers, T.A.H. (2011) *Hoe kan autistisch gedrag ontsporen in delinquent gedrag?* Verslag themadag Autisme en justitie, NVA
- Nauta-Janssen, L. (2008) *Forensische problematiek en autisme*. Verslag KAN-congres
- OKS/WESP Trainingen (1999) *Vooronderzoek Family Group Conferencing*; projectvoorstel. OKS/ WESP, Voorhout.
- Projectgroep SaC-Zorgprogrammering (1999) *Het SaC op weg naar zorgprogrammering*. Sociaalagogisch Centrum, Amsterdam.

Bijlagen

Bijlage 1: De vragenlijsten

Bijlage 2: Het logboek

Bijlage 3: Informatie van hulpverleners

Bijlage 4: Het plan van de Eigen-kracht conferentie

Bijlage 1: De vragenlijst

Vragenlijst

Introductie en achtergrond

- Uitleggen van het interview: afstudeeronderzoek voor master SEN. Doel is om inzicht te krijgen waarom het plan dat gemaakt is tijdens de Eigen-kracht conferentie niet is gelukt.
- Zeg wat je vindt, er zijn geen goede of foute antwoorden, het gaat om jouw mening en het is anoniem.

Eigen-kracht conferentie vragen voor J

1. Wil je een cijfer geven voor de Eigen-kracht conferentie tussen 1 en 10. 1 is waardeloos een 10 is geweldig. Doorvragen waarom dit cijfer.
2. Ik heb hieronder het lijstje uit het plan wat jullie hebben gemaakt. Kun je voor elke afspraak die er staat een cijfer geven? Doorvragen waarom dit cijfer.
 - a. Hoe voel je je als je thuis bent? (cijfers en smiley's gebruiken)
 - b. Het huis is schoon en opgeruimd, alles ligt op de plek waar het hoort.
 - c. Op zondag wordt er samen iets gedaan.
Bijvoorbeeld, praten met elkaar. Bv. In de zomer met zijn allen BBQ of naar het Rutbeek een spel doen.
 - d. Ouders vragen aan J:
 - o Waar ga je naar toe?
 - o Met wie
 - o Hoe laat terug
 - o Ouders bellen af en toe waar je bent?
 - o Ouders weten dat je je aan de regels houdt?
 - o Als je je niet aan de regels houdt krijg je straf?
Je weet welke straf.
 - o Wat ouders beloven gebeurt ook.
 - e. Ieder ruimt zijn eigen dingen op.
 - f. Moeder en vader gaan per direct voor de honden een goed tehuis zoeken.
 - g. Samen eten aan tafel tussen 16.30 uur en 18.00 uur.
 - h. Na het eten verdeelt moeder de taken, en de taken afwisselen. Zonodig zal moeder, schoonzus en oma bellen voor de opstart.
 - i. Minder achter de computer, wie TV wil kijken mag TV kijken.
 - j. De TV gaat uit als er visite is.
3. De volgende mensen waren op de Eigen kracht conferentie. Wil je iedereen een cijfer geven voor hoe ze je nu helpen?
 - a. moeder
 - b. vader
 - c. oma van moederskant
 - d. opa van moederskant
 - e. oom, broer van moeder
 - f. tante, partner broer van moeder
 - g. oom, broer van moeder
4. Gaat het goed met je na de Eigen-kracht conferentie? Wil je een cijfer geven voor hoe het nu met je gaat?

Eigen-kracht conferentie vragen voor ouders.

Ik ga nu een aantal vragen stellen over de Eigen-kracht conferentie en wat u hier van vond.

1. Hoe hebt u de Eigen-kracht conferentie in het algemeen ervaren?
 2. Hoe keek u in eerst instantie tegen een Eigen-kracht conferentie aan? Wat verwachtte u ervan? Klopte uw verwachtingen? Zo nee, wat was anders?
 3. Hoe keek u aan tegen de problemen met J
 4. Hebt u na de uitleg over de stoornis het idee dat het netwerk heeft begrepen wat het gevolg is van deze stoornis en hoe het komt dat J in de problemen is gekomen. Hebt u wat gemist in deze uitleg? Zo ja, wat dan?
 5. Wat vond u van de sfeer en wat vond u van de interactie tijdens de conferentie?
 6. Wat sprak u aan in de Eigen-kracht conferentie en wat sprak u niet aan? Kunt u dat toelichten?
 7. Vond u dat het netwerk u wat te bieden had? Konden zij u helpen? Hoe bent u zelf met het plan aan het werk gegaan?
 8. Hebt U de afspraken die gemaakt zijn tijdens de Eigen-kracht conferentie na kunnen komen? Hieronder noem ik nog een keer de afspraken die gemaakt zijn, Wat is gelukt en waarom is dat gelukt? Wat is niet gelukt en waarom is dat niet gelukt?
- a. Zorgen dat J het gevoel heeft thuis te zijn.
- b. Zorgen dat het huis netjes is.
- c. Op zondag wat samen doen met het gezin: samen wat ondernemen, gezellig praten met elkaar. Bv. In de zomer met zijn allen BBQ of naar de Rutbeek een spel doen.
- d. Ouders moeten beter communiceren naar Jordy:
- o Waar ga je naar toe?
 - o Met wie?
 - o Hoe laat terug?
- e. Ouders bellen af en toe met J waar hij is.
- f. Ouders moeten J meer vertrouwen geven wanneer hij laat zien dat hij zich aan de regels houdt.
- g. Duidelijkheid
- h. Wanneer J zich niet aan de regels houdt, een duidelijke vaste sanctie geven. Bijv. half uur eerder thuis.
- i. Ouders beloven J geen dingen die ze niet na kunnen komen.
- j. Ieder ruimt zijn eigen dingen op.
- k. Vooruit kijken, toekomstgericht.
- l. Moeder en vader gaan per direct voor de honden een goed tehuis zoeken.
- m. Samen eten aan tafel tussen 16.30 uur en 18.00 uur.
- n. Na het eten verdeelt Moeder de taken, en de taken afwisselen. Zonodig zal moeder schoonzus en Oma bellen voor de opstart.
- o. Minder achter de computer, wie TV wil kijken mag TV kijken.
- p. De TV gaat uit als er visite is.

Als u terug kijkt, wat vond u dan van de Eigen-kracht conferentie, kunt u een cijfer geven van 1 tot 10 1 waardeloos....10 geweldig.

Eigen-kracht conferentie vragen voor het netwerk.

Ik ga nu een aantal vragen stellen over de Eigen-kracht conferentie en wat u hier van vond.

1. Hoe hebt u de Eigen-kracht conferentie in het algemeen ervaren?
2. Hoe keek u in eerst instantie tegen een Eigen-kracht conferentie aan? Wat verwachtte u ervan? Klopte uw verwachtingen? Zo nee, wat was anders?
3. Hoe keek u aan tegen de problemen van J en zijn ouders?
4. Hebt u na de uitleg over de stoornis inzicht gekregen wat het gevolg is van deze stoornis en hoe het komt dat J in de problemen is gekomen. Hebt u wat gemist in deze uitleg? Zo ja, wat dan?
5. Wat vond u van de sfeer en wat vond u van de interactie tijdens de conferentie?
6. Wat sprak u aan in de Eigen-kracht conferentie en wat sprak u niet aan? Kunt u dat toelichten?
7. Vindt u dat u het gezin wat te bieden hebt? Kon u hen helpen? Hoe bent u met het plan aan het werk gegaan?
8. Hebt u de afspraken die gemaakt zijn tijdens de Eigen-kracht conferentie na kunnen komen? Hieronder noem ik nog een keer de afspraken die gemaakt zijn, Wat is gelukt en waarom is dat gelukt? Wat is niet gelukt en waarom is dat niet gelukt?

- a. Zorgen dat J het gevoel heeft thuis te zijn.
- b. Zorgen dat het huis netjes is.
- c. Op zondag wat samen doen met het gezin: samen wat ondernemen, gezellig praten met elkaar. Bv. In de zomer met zijn allen BBQ of naar de Rutbeek een spel doen.
- d. Ouders moeten beter communiceren naar Jordy:
 - o Waar ga je naar toe?
 - o Met wie?
 - o Hoe laat terug?
- e. Ouders bellen af en toe met J waar hij is.
- f. Ouders moeten J meer vertrouwen geven wanneer hij laat zien dat hij zich aan de regels houdt.
- g. Duidelijkheid
- h. Wanneer J zich niet aan de regels houdt, een duidelijke vaste sanctie geven. Bijv. half uur eerder thuis.
- i. Ouders beloven J geen dingen die ze niet na kunnen komen.
- j. Ieder ruimt zijn eigen dingen op.
- k. Vooruit kijken, toekomstgericht.
- l. Moeder en vader gaan per direct voor de honden een goed tehuis zoeken.
- m. Samen eten aan tafel tussen 16.30 uur en 18.00 uur.
- n. Na het eten verdeelt Moeder de taken, en de taken afwisselen. Zonodig zal moeder schoonzus en Oma bellen voor de opstart.
- o. Minder achter de computer, wie TV wil kijken mag TV kijken.
- p. De TV gaat uit als er visite is.

Als u terug kijkt, wat vond u dan van de Eigen-kracht conferentie, kunt u een cijfer geven van 1 tot 10 waardeloos....10 geweldig.

Bijlage 2: Het logboek

LOGBOEK
Verslag Contact Hulpverlener J heeft de knop omgedraaid. Hij wil niet meer naar school. Hij zit ook niet meer bij gesprekken. Ouders hebben geen grip meer op hem. Op deze manier zien ouders het niet meer zitten. gevraagd of dat betekent dat ze denkt dat hij nu uit huis zou moeten. Dat beaamt de gezinshulpverlener. Aangegeven dat hij in ieder geval naar school moet, verder gaan we morgen overleggen wat er dan moet gebeuren.
Afspraken J gaat naar school.
Verslag Contact Moeder Moeder geeft aan dat ze het helemaal niet meer ziet zitten. Ouders hebben een gesprek gehad met J. Hij geeft aan dat de leraar op school heeft gezegd dat hij op school zit voor zichzelf. Nou dan gaat hij niet meer. J neemt alles heel letterlijk. Het hoort bij zijn ASS. Moeder geeft aan dat ze dan ook heel emotioneel op J reageert. Ze weet dat ze dat niet moet doen, maar kan het niet laten. Daar heeft ze zeker nog ondersteuning bij nodig vader is het daar mee eens, J houdt geen rekening met gevoelens van anderen.
Verslag Contact Hulpverlener J is moeilijk te motiveren voor de hulp, de positieve verandering ligt vooral aan de inzet van de ouders. J heeft en kort lontje en kan agressief reageren als hij boos is. Belangrijk is dat hij structuur en duidelijkheid krijgt geboden en vanuit een volwassene die beschikbaar voor hem is wordt aangestuurd. Belangrijk is dat hij leert hoe hij zich moet gedragen als hij in een risicovolle situatie terechtkomt
Afspraken Doelen: • J luistert naar de regels en houdt zich aan de afspraken die met hem gemaakt worden. • J leert zijn boosheid te herkennen, er mee om te gaan en deze op een goede manier te uiten. • Er is een volwassene in de buurt waar J op terug kan vallen als hij problemen heeft, die hem structuur en duidelijkheid geeft, die zijn problematiek begrijpt en die hem op kan vangen. • J kan in relaties met anderen zijn grenzen aangeven en respecteert de grenzen van anderen.
Verslag Contact moeder (mail) Moeder geeft aan;. Ook nu ben ik rustig gebleven, de taxi is zonder J vertrokken, hij is dus nu niet naar school. Ik word hier echt wanhopig van, hoe moet dat nu verder dan? Ik moet op een gegeven moment wel naar mijn werk en zit hier nu met een steen in mijn maag.
Verslag Contact moeder moeder legt uit dat ze eindelijk weet waarom J niet meer naar school wil en dat is om de taxichauffeur. De taxichauffeur geeft verkeerde reacties op J zoals: dat hij opeens een andere route gaat rijden. Dit begrijpt J dan niet. Moeder heeft gisteren de taxichauffeur gebeld en uitgelegd wat ASS is.

Afspraken Moeder gaat de aankomende tijd in de gaten houden hoe het gaat en wil dit ook aan de taxichauffeur vragen. J opgegeven voor crisis plek. Machtiging Uit Huis Plaatsing aangevraagd.
Verslag Contact J Gesprek J, hij wil niet gaan zitten blijft staan. Wil niet gaan zitten. Hem verteld dat ik me zorgen maak over hoe het met hem gaat. Ouders trekken het niet meer. Voor iedereen is een time out nu even goed. J wordt erg boos. Hij wil niet uit huis. Geeft ook aan dat ik hem niet ken en me ook geen zorgen hoeft te maken. Ik leg hem uit dat hij ook zijn mening mag zeggen. Ik vertel mijn zorgen aan de kinderrechter en het is goed dat hij zijn verhaal vertelt. Ouders kunnen hem op dit moment niet bieden wat hij nodig heeft. Ik ga op zoek hoe J en ouders ondersteund kunnen worden.
Verslag Contact moeder Moeder heeft in een gesprek aangegeven dat ze het stukje intimidatie erg moeilijk vindt bij J. J kan soms dreigend voor haar gaan staan en een beweging maken tot slaan. J zit dan uit te dagen en dit vind moeder erg moeilijk om op te reageren. Ze geeft aan dan dicht te klappen of juist heel erg emotioneel te reageren. Moeder wil hier graag wat aan gaan doen. Hoe kan vader moeder meer ondersteunen. Vader zou wel minder willen werken, maar kan dat niet voor elkaar krijgen met zijn baas. Ontslag nemen is ook moeilijk. Hij heeft niet snel werk weer. Hij heeft geen diploma's en dan zou hij van verveling gaan drinken.
Verslag Contact moeder J. was donderdag erg boos. De kinderbijslag was binnengekomen. J zou geld krijgen, dit kreeg hij dan weer niet, veel miscommunicatie. J wist niet waar hij aan toe was. Dat escaleerde, J wilde moeder op de bank gooien. vader kroop toen in bed, had het helemaal gehad. Daar heeft hulpverlener vader op aangesproken. Houding is laks en onverantwoordelijk. Moeder er op gewezen dat dit te veel opdrachten tegelijk voor J. zijn.
Afspraken: Ouders J. uitgelegd wat een EKC is en hoe dit werkt. J. en ouders zouden ondersteuning vanuit het netwerk nu en op de langere duur goed kunnen gebruiken. Afgesproken dat ik dit in gang ga zetten, ik ga contact opnemen met de coördinator van de EKC's.
Verslag Contact J J gezegd dat plek is op de crisisplek. Hij geeft aan dat hij niet gaat en weg gaat lopen. Vindt dat hij niet naar me hoeft te luisteren, ik ben niets van hem. Gezegd dat het tijdelijk is voor 6 weken, ik ga zijn familie en mensen die hij belangrijk vindt vragen hem en zijn ouders te helpen. Na het weekend gaat J vrijwillig mee naar de crisisplek. Hij geeft aan dat hij ook mee wil werken omdat hij zo snel mogelijk weer naar huis wil. Dit weekend is hij bij oma en opa geweest en heeft met hen gepraat. Verder heeft een afscheidsfeestje gegeven voor zijn vrienden en toen was het ook goed. J gevraagd wie voor hem echt belangrijk is, die echt op de EKC moet komen. Hij vindt zijn oma en opa belangrijk.

Verslag Zitting: J door de kinderrechter gehoord. Hij geeft aan dat hij het niet eens is met de UHP. Vertelt dat een EKC is aangevraagd. Maar uit huisplaatsing nu even nodig is. MUHP afgegeven.
Verslag Contact coördinator Aangegeven dat ik J en het verdere gezin in aanmerking wil laten komen voor een EKC. Dit is met hen besproken en ze staan er open voor. Het gezin heeft veel problemen op veel leefgebieden. Ze hebben drie kinderen in de leeftijd 15, 17 en 19 jaar. De jongste J heeft ASS en ODD en daardoor gedragsprobleem. Hij heeft een OTS. Misschien kan het netwerk iets betekenen om ouders te ondersteunen en een coachende rol naar J te hebben. Zodat J niet verder in de problemen komt.
Verslag Contact coördinator Coördinator is bij de familie geweest en wil nu een gesprek met mij. vragen van de fam zijn: 1. Begrip voor het gezin, hoe het is om met J te leven 2. Meer structuur in het gezinsleven. 3. Een zinvolle vrije tijdsbesteding voor J Ze heeft gezegd dat ik misschien nog grenzen ga stellen aan het plan. De bodem eis die ik geformuleerd heb wordt door het gezin gelezen. Om J thuis te laten wonen is het belangrijk dat hij de structuur en duidelijkheid geboden krijgt die hij nodig heeft. Belangrijk is ook dat er te allen tijde een volwassene voor hem bereikbaar is die weet waar hij is en waar hij zich mee bezig houdt. Belangrijk is dat J duidelijke grenzen krijgt geboden.
Verslag Contact coördinator Vanmorgen een gesprek met coördinator over EKC. Afgesproken dat ik het formulier in ga vullen dat naar me gemailld is. Ik ga de zorgen verwoorden en de grenzen aangeven. Inhoud van het formulier bespreken met het gezin. De locatie is geregeld. Conferentie is ongeveer over drie weken. Van mij wordt verwacht dat ik vertel hoe het was, hoe het nu is, wat is in de toekomst nodig. De zorgen maar ook de krachten van het gezin moeten besproken worden.
Verslag Contact coördinator Telefonisch contact, ze vraagt wat nu als de familie zegt J komt nu thuis. Gezegd dat dit niet kan. Hij blijft in ieder geval 6 weken op de crisisplek wonen. Ze vraagt of ik dit in de bodemeis kan verwerken. Dit dan naar haar mailen. Ze is bij J geweest, niet helemaal duidelijk is of hij morgen komt. Dit is wel belangrijk. J wil met zijn opa praten. Zijn opa gaat morgenmiddag nog naar hem toe om met hem te praten.
Verslag Contact moeder Telefonisch contact met moeder. Ze geeft aan dat ze morgen J niet op kunnen halen. Ze moeten allemaal werken. Gezegd dat ook J er bij hoort. Het gaat over hem. Ik zal J ophalen, ouders moeten dan zorgen dat hij de volgende dag terug wordt gebracht.

Verslag**EKC**

Vanavond is de eigen kracht conferentie. J opgehaald. Hij is nogal zenuwachtig.

De familie is al aanwezig als we komen. Er hangt op zich een goede sfeer. Als de coördinator haar verhaal verteld maken familieleden al wel opmerkingen. Als dat vader ook meer moet bijdragen. Er al veel hulp is, wat moeten zij dan toevoegen.

Ik geef de juridische kaders en de bodemeisen aan. De hulpverlener vertelt wat de beperking van J, ASS en ODD inhoudt. Er ontstaat een constructieve samenwerking. J wordt gerespecteerd en in bescherming genomen.

Na vijf uur werken is het plan klaar.

J presenteert het. Dat doet hij geweldig, krijgt hier ook complimenten voor. Er worden afspraken gemaakt over evaluaties.

Ouders voelen zich gesteund door de familie.

Verslag**Contact coördinator**

Coördinator mailt het plan en stuurt het naar de familie leden.

Bijlage 3: Informatie van hulpverleners

Informatie van hulpverleners

Datum aanmelding: 23 aug 2010

Voor wie is de conferentie aangemeld?

Voor de fam M

Wat is uw visie op de huidige situatie van de betrokkene(n)? Hoe gaat u dat in het eerste deel van de conferentie verwoorden?

J heeft een OTS gekregen nadat hij een docent heeft bedreigd. Vanuit een psychologisch onderzoek wordt duidelijk dat J ASS en ODD heeft. Dat maakt dat hij gedragsproblemen laat zien. Hij heeft veel duidelijkheid en structuur nodig. Zijn ouders hebben met alle hulp geprobeerd hem dit te geven. Dit is niet gelukt. J heeft meer nodig dan zij hem kunnen geven. De familie heeft veel problemen. J is voor een time out uit huis geplaatst. Het hele gezin wil hard werken om te veranderen. Ze willen dat J weer thuis komt wonen. Ouders willen hem dan kunnen bieden wat hij nodig heeft. Ouders willen er aan werken om hun problemen op te lossen. Ze willen hier graag hulp bij vanuit hun netwerk en begrip voor hun situatie.

Als er sprake is van gedwongen hulpverlening, wilt u dan de wettelijke kaders aangeven waarbinnen het plan kan worden gemaakt? Deze worden dan uitgelegd in het eerste deel van de conferentie. Graag zo concreet mogelijk aangeven wat de punten van zorg zijn en waar het plan aan moet voldoen om als goed en veilig geaccepteerd te worden.

Om J weer thuis te laten wonen is het belangrijk dat hij de structuur en duidelijkheid geboden krijgt die hij nodig heeft.

Belangrijk is ook dat er te allen tijde een volwassene voor hem bereikbaar is die weet waar hij is en waar hij zich mee bezig houdt.

Heeft u reeds aanvragen voor hulpverlening of onderzoek gedaan voor de ouder(s) en/of kind(eren)?

J heeft een onderzoek gehad vanuit justitie.

Is de bovenstaande informatie bekend bij de persoon/personen voor wie de conferentie is aangemeld?

ja

Dit formulier is ingevuld door:
Mevrouw R. Bosch
Gezinsvoogd William Schrikker Jeugdbescherming
Tel. 0652713713

U kunt dit formulier mailen aan:

**Stichting Eigen Kracht Centrale
T.a.v. M.**

Bijlage 4: Het plan van de Eigen-kracht conferentie

Eigen Kracht-conferentie

De conferentie betreft: het gezin M

Leeftijd kinderen: 15, 17 en 19 jaar

Datum conferentie: 23 sept 2010

Aanwezige minderjarigen:

J: jongste zoon uit het gezin

P: oudste zoon uit het gezin

Aanwezige volwassenen:

S: dochter uit het gezin

moeder

vader

oma van moederskant

opa van moederskant

broer van moeder

partner broer van moeder

broer van moeder

Afwezigen die wel bijgedragen hebben aan de conferentie:

Geen, alle genodigden waren aanwezig

Aanwezigen bij de eerste en laatste fase van de conferentie:

Ria Bosch, gezinsvoogd William Schrikker Jeugdbescherming

M: maatschappelijk werker Stichting Maatschappelijke Dienstverlening (eerste deel)

I: gezinsbegeleiding, Hulp aan Huis (eerste deel)

C: coördinator Eigen Kracht

De voorgelegde vraag / vragen:

Wat is er voor nodig:

☐ dat er meer begrip is voor het gezin

☐ dat er meer structuur komt in het gezin

☐ dat J thuis kan wonen

☐ dat J gecoached wordt in zijn vriendenkeuze

Het plan

1. J blijft voorlopig bij Kwadrant wonen, later kan er opnieuw gekeken worden naar wat de beste plek voor hem is om te wonen. Voorlopig komt hij om het weekend thuis, dat kan zodra dat mogelijk is elk weekend worden.

2. Als J thuis is:

o Zorgen dat hij ook het gevoel heeft thuis te zijn.

o Zorgen dat het huis netjes is.

o Op zondag wat samen doen met het gezin: samen wat ondernemen, gezellig praten met elkaar. Bv. In de zomer met zijn allen BBQ of naar de Rutbeek een spel doen.

o Ouders moeten beter communiceren naar Jordy:

- o Waar ga je naar toe?
 - o Met wie?
 - o Hoe laat terug?
 - o Ouders bellen af en toe met J waar hij is.
 - o Ouders moeten J meer vertrouwen geven wanneer hij laat zien dat hij zich aan de regels houdt.
 - o Duidelijkheid
 - o Wanneer J zich niet aan de regels houdt, een duidelijke vaste sanctie geven. Bijv. half uur eerder thuis.
 - o Ouders beloven J geen dingen die ze niet na kunnen komen.
3. Ieder ruimt zijn eigen dingen op.
 4. Vooruit kijken, toekomstgericht.
 5. Moeder en vader gaan per direct voor de honden een goed tehuis zoeken.
 6. Samen eten aan tafel tussen 16.30 uur en 18.00 uur.
 7. Na het eten verdeelt Moeder de taken, en de taken afwisselen. Zonodig zal moeder schoonzus en Oma bellen voor de opstart.
 8. Minder achter de computer, wie TV wil kijken mag TV kijken.
 9. De TV gaat uit als er visite is.

Het plan is geaccepteerd door:

alle aanwezigen en Ria Bosch, gezinsvoogd William Schrikker Jeugdbescherming

Als in de praktijk blijkt dat er iets niet goed gaat:

Neemt J contact op met Opa, of anders neemt moeder contact op met Oma of met schoonzus. Zij bespreken dan met elkaar wat er moet gebeuren.

Bijna alle aanwezige familieleden zien elkaar elke week, dus ook op die manier zal er snel overleg zijn wanneer dat nodig is.

Afspraken over de eerste nabespreking

Zondag 10 okt a.s. in de middag bij het gezin thuis. Alle aanwezige familieleden willen daar bij zijn.

Moeder nodigt alle familieleden daarvoor uit.

Moeder zorgt ervoor dat de volgende dag een verslag van die bijeenkomst naar Ria Bosch gaat.

Zijn er hulpverleners of betrokkenen van wie de deelnemers vinden dat zij het plan ook moeten ontvangen?

Het plan wordt ook toegestuurd aan Maatschappelijk werker en gezinsbegeleider.

Ik verklaar dat alles wat hierboven staat de ware en juiste weergave is van de afspraken die zijn opgenomen in het plan van de conferentie.

Coördinator: K

Datum: 23 september 2010

Plaats: Enschede